

AS|83

AMATÉRSKÁ
SCÉNA

8

4 Kčs

Ochotníci z Voletín ukládají do truhlic svůj pozdrav k 100. výročí Národního divadla

Kočovní společnost se vydává na putování...

Květoslav Makyta, učitel, — jedna z nejnáročnějších rolí, — čert (dole)

Manželé Balcarovi a Nýltovi připravovali koně na dlouhou cestu přes půl roku

S DOROTOU V HRONOVĚ

Při loňském bilancování činnosti úpického souboru a plánování Roku českého divadla se zrodil nápad putovat k Národnímu divadlu a připomenout tak jeho sté výročí. Putovat jako kočovní společnost s koňmi a vozem, hrát na volných prostranstvích měst na trase Úpice — Praha.

Touto akcí, která záhy získala spoustu přívrženců, nešlo však jenom o to, vyvolat vzpomínky na počátky Národního divadla, ale podpořit myšlenku chystaného Světového shromáždění za mír a život, proti jaderné válce v Praze.

Putování k základním kamenům přerostlo v etapové mírové poselství devatenácti měst východočeského a středočeského kraje.

A tak ochotníci z Úpice se vydali na cestu do Prahy se Hrou o Dorotě, aby nejen vyjádřili úctu Národnímu divadlu, ale manifestovali svůj vztah k zachování míru.

Setkali jsme se s nimi a Hrou o Dorotě i na letošním Jiráskově Hronově.

(gm)

FOTO V. ŠPÜR

Na titulní straně obálky — dva symboly velké cesty

Kočovní společnost odpočívá...

Ochotníci z východních Čech před Národním divadlem

ODKAZ SNP

Keby bojovníci Slovenského národného povstania vstali z mŕtvych a domnievali by sa, že sa k nim vracia meno najmä z piety a najmä z lásky k jubileám, zomreli by po druhý raz. Veď zmysel tohto hrdinského dejinného pohybu boj nielen v boji proti fašistickej porobe; jeho programom bolo vytvorenie predpokladov pre vznik a rozvoj socialistickej spoločnosti. Tak bolo — hádam to možno povedať — SNP koncipované, taký bol jeho duch, tak ho jeho vedúce osobnosti chápali, tak ho neskôr interpretovali. V júni 1945 napísal napr. Ladislav Novomeský v jednej zo svojich statí, že činy povstaleckých bojovníkov »nesmú sa stať legendami pre čítanky, musia byť chrbitovou kostou nášho národa«. A ešte jasnejšie a zrozumiteľnejšie to povedal Gustáv Husák vo svojej knihe Svedectvo o Slovenskom národnom povstaní: »Hrdinom a obeťam povstania sme zaviazaní a povinní zachovávať nielen čistý štít povstania, ale i v celej našej práci na Slovenské národné povstanie nadväzovať a jeho idey uskutočňovať. Naša strana v príprave a vedení Slovenského národného povstania mala vynikajúci podiel a vo svojej práci musí zo skúsenosti svojej národnej i straníckej politiky za povstania ďalej vychádzať...«

Ani po odstupe času nestráca Slovenské národné povstanie nič zo svojho hrdinského páťosu. Naopak, dnes sa nám zdajú byť jeho obrysy zreteľnejšie, jeho zmysel jasnejší. Možno sa stáva — aj keď sme to nechceli — do istej miery legendou, ale celkom iste je chrbitovou kostou národa, celkom iste je v krvnom obehu triedy. A je dobre, že je to tak, lebo s povstaniami nemal národ slovenský šťastie. V roku meruôsmom sme sa pridali — z vypočítavosti, či z hlúposti — na stranu reakcie a roku 1938 takisto. Nevieť. Možno sme boli uvedení do omylu. Ale povedané s Marxom: »Národu a žene sa neodpúšťa mimovoľná hodina, v ktorej sa prvému dobrodruhovi, čo sa namanie, podarí ich znásilniť.« Teda ešte raz: Dobré, že je to tak. A čo ešte dodať pre tých, ktorí SNP zdedili a ktorí zdedia raz našu súčasnosť, súčasnosť rozporuplného, zložitého sveta? Azda len to, čo podľa svojho životopisca povedal svojim vojakom, kedysi dávno, Alexander Macedónsky: »Len z útrap a nebezpečenstva sa rodia skvelé činy. Udatne žiť je rovnako krásne ako zomrieť a zanechať po sebe nesmrteľnú slávu.«

Miroslav Válek na celostátnom seminári v Bratislave 1974

týká se každého z nás

V Praze nedávno skončil jeden z největších dialogů protiválečných a mírových sil, které se kdy sešly. Jednání vyvrcholilo přijetím Výzvy za mír a život, proti jaderné válce, adresované všem národům, ale také každému z nás. Aby tato Výzva byla naplňována i na našich ochotnických scénách, zamysleme se nad ní ve všech souborech:

„Lidstvo stanulo na osudové křižovatce dějin. Stačí jediný chybný krok a svět by byl nenávratně vržen do propasti jaderné války.“

Závody ve zbrojení, zejména jaderném, nedosáhly nikdy v minulosti tak hroživých rozměrů jako dnes. Všechna jednání o omezení a snížení zbrojení jsou fakticky blokována. Schvalují se nové vojenské programy. Jsou vyvíjeny další zbraně hromadného ničení. Jsou činěny pokusy vnutit lidem myšlenky o „přijatelnosti“ jaderných zbraní, o možnosti vést „omezenou“ nebo „vleklou“ jadernou válku.

V různých částech světa existuje výbušná situace — především na Blízkém východě, ve Střední Americe, v jižní části Afriky, v jihovýchodní Asii a na Dálném východě. Jsou podnikány agresivní akce proti svrchovaným státům. Zvěřejšena jsou vyvolávané vojenské konflikty mezi zeměmi, což brání národům v naplnění jejich spravedlivých požadavků politické a hospodářské nezávislosti, národní svrchovanosti a územní celistvosti a ohrožuje světový mír. Dále se rozšiřuje síť vojenských základů na území jiných států.

Zvláště nebezpečné jsou plány na rozmístění nových jaderných raket prvního úderu v západní Evropě. Uskutečnění těchto plánů bude znamenat prudké zvýšení nebezpečí jaderného konfliktu, který se neomezí pouze na evropský kontinent, ale povede ke globální katastrofě. Je naléhavě nutné zastavit rozmístění raket v Evropě, snížit úroveň všech jaderných zbraní na evropském kontinentě a usilovat o plné odstranění všech jaderných zbraní ve světě.

Krajně znepokojeni rostoucím nebezpečím jaderné války a vědomi si naší velké odpovědnosti za zajištění míru sešli jsme se ve dnech 21.—26. června 1983 na Světovém shromáždění za mír a život, proti jaderné válce v hlavním městě Československa — v Praze. Jsme občané 132 zemí světa, lidé různých ras a národností, různých filozofických názorů, různého náboženského vyznání a politických stanovisek. Zastupujeme 1843 národních organizací, odborových, mírových, ženských, mládežnických a studentských organizací, politických stran a cíkví, 108 mezinárodních nevládních organizací. Našeho shromáždění se dále zúčastnili představitelé 11 mezinárodních organizací.

Prohlašujeme: Příprava jaderné války je nejtěžším zločinem proti lidstvu. Válka však není nevyhnutelná. Ještě není pozdě zabránit jaderné katastrofě. Záchrana je v rukou nás všech, všech mužů a žen, kteří jsou pevně rozhodnutí společně bojovat za mír.

Masové hnutí za mír je mocnou silou a rozhodujícím činitelem mezinárodní situace, který může ovlivnit konkrétní politiku vlád směrem k míru.

Síla tohoto širokého a různorodého hnutí za mír je v jeho schopnosti postupovat společně. Přes rozdílnost názorů na jiné otázky jsme pevně přesvědčeni, že nás nesmí rozdělovat nic, pokud jde o náš společný mír a život, odvrátit jadernou válku.

Vyzýváme všechny lidi:

Nedovolme, aby se rok 1983 stal dalším odrazovým můstkem k novému a smrtelně nebezpečnému kolu závodů ve zbrojení, k dalšímu stupňování konfrontace!

Soustředme své úsilí na splnění nejnaléhavějších požadavků všech lidí na světě:

Ne — novým raketám v Evropě!

Ano — jednáním o skutečném snížení všech druhů jaderných zbraní v Evropě!
Zmrazit ihned všechny jaderné arzenály!

Ne — jaderným zbraním na Západě nebo Východě, na celém světě!

Zastavit závody ve zbrojení, ať jaderném, či konvenčním!

Ano — pásmům bez jaderných zbraní!

Za všeobecné a úplné odzbrojení!

Ano — mírovým politickým jednáním, ne vojenským konfrontacím!

Využívat světových zdrojů v zájmu míru a života!

Mír, svobodu, nezávislost a prosperitu všem národům!

Svaz českých divadelních ochotníků k Roku českého divadla

v Želči poprvé a národně

Želeč je malá nebo ještě lépe malinkatá vesnička blízko Tábora. Pravda, jsou vesnice větší i ještě menší než Želeč, ale jen málokterá z nich asi je tak úpravná, příjemná, milá a útulná. Nemohli funkcionáři Svazu českých divadelních ochotníků mít šťastnější ruku při volbě místa konání I. národní přehlídky jednoaktových her. A k jejich cti budiž přičteno i to, že se nenechali odradit ani špatným stavem divadla a přilehlých prostor v době zhruba před rokem, kdy se o místě konání rozhodovalo.

Dali tehdy ochotníkům z Želče plnou důvěru a ti, spolu s funkcionáři místního národního výboru a dalšími občany vesnice, ji nejen nezklamali, ale v mnohém ještě daleko předčili očekávání. A tak se stalo, že o posledním květnovém víkendu se do Želče sjela řada ochotníků, mezi nimiž se snad nenašel ani jeden, který by si zde mohl na něco stěžovat. Vše klapalo. Ubytování, stravování, divadlo vonělo novotou nebo staronovotou, protože právě na něm se místní ochotníci nejvíce napracovali. Ale o tom zde nikdo nemluvil, naopak hovořilo se o tom, co by bylo ještě zapotřebí zlepšit. K čemuž snad bude příležitost, protože doufám, a asi nejen já, že se v Želči opět sejdeme na další národní přehlídce.

Soutěž jednoaktových her, kterou uspořádal Svaz českých divadelních ochotníků k Roku českého divadla, ukázala, že právě tento typ her je velice vhodný jak pro soubory začínající, tak pro ty ostřílené. Určitě je příjemným zpestřením repertoáru. V Želči se předvedly čtyři soubory: Divadelní soubor SZK ROH Červený Kostelec s jednoaktovkou Mirko Stiebra *Báječní milenci* potřebují čas — 1. příběh, Divadelní sekce Panoptikum Klubu mladých při DK ROH NHKG Ostrava-Zábřeh přijela s Parchantem Vasilije Šukšina, jednoho z nejoblíbenějších autorů poslední doby, Divadelní studio ZK ROH Boletice nad Labem nastudovalo již klasickou jednoaktovku Emila Artura Longena *Už mou milou...* a pražské Divadlo Braník při OKD Praha 4 předvedlo *Serenádu* Arkadije Arkanova a Grigorije Gorina.

Nedá se hovořit o nadprůměrné úrovni předvedených výkonů, ale na druhé straně ani o podprůměru. Spíš bych celou přehlídku hodnotila jako příjemnou podívanou. Snad nejlépe si vedl soubor z Braníku, na kterém byla znát profesionální režie, i když se jedná o režiséra vskutku začínajícího, který má hlavu plnou nápadů a chuti do režirování má zřejmě také

na rozdávání. A podle mého soudu právě tohle branický soubor potřeboval již delší dobu. Všichni hráli s chutí, uvolněně, se smyslem pro komediální nadsázku. K dobrému výkonu všem členům souboru jistě napomáhala i dobře a vtipně řešená scéna, která byla prací posluchače 4. ročníku DAMU Miroslava Marka.

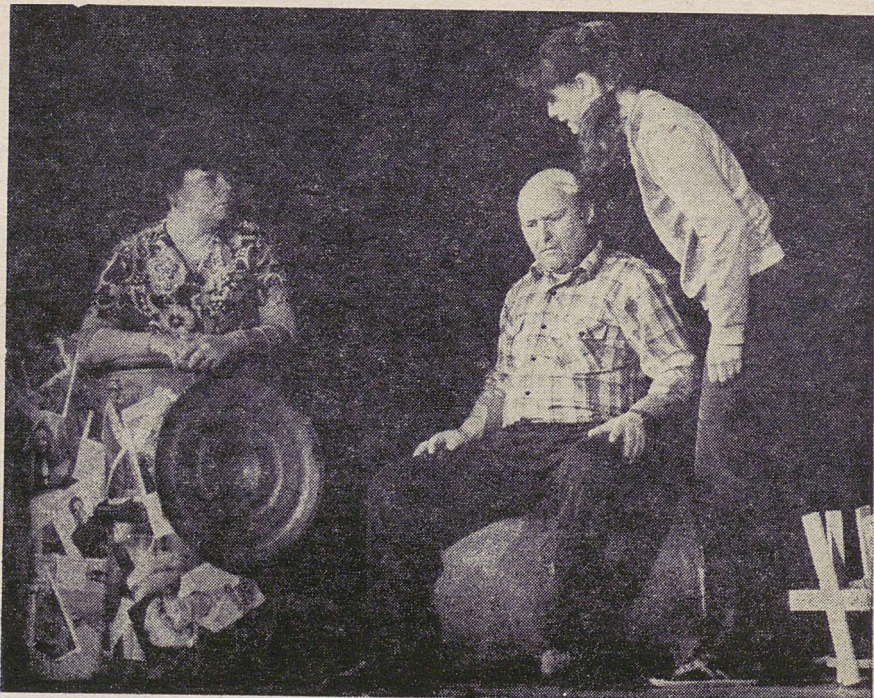
Značného diváckého ohlasu se dočkala hříčka E. A. Longena *Už mou milou...* v podání Divadelního studia z Boletic nad Labem. Herci ji také prezentovali s chutí a elánem, mnohdy snad až přehnaným.

Se zajímavým pojetím přijelo Panoptikum z Ostravy. Vybrali si pro divadelní ztvárnění Šukšinova *Parchanta*. Na rampě před zataženou oponou jsou diváci prostřednictvím vypravěčky seznamováni s příběhem, jehož části se potom odehrávají na takřka prázdné scéně, kde je jenom

Dramatický odbor SZK ROH Červený Kostelec — M. Stiebra: Báječní milenci potřebují čas

DS Braník Praha — A. Arkanov, G. Gorin: Serenáda

natažený kus papíru, na který protagonisté malují, a tři bedýnky na sezení. I to je další z rysů, který hovoří pro inscenování jednoaktových her — minimální nároky na scénografii. Představení ostravských mi tak trochu připomínalo divadlo poezie a byla to jedna z věcí, která mi poněkud vadila. Další bylo používání magnetofonových nahrávek — navíc ještě nekvalitních — ve chvílích, kdy si hlavní hrdina v duchu odvíjí svůj monolog. Vzhledem k tomu, že jinak se technických záležitostí nevyužívalo a naopak celkově inscenace inklinovala spíš k úspornému, až chudému řešení po technické stránce — však také Šukšínův text nepotřebuje sám o sobě dodávat na váze vymyšlením figlů — nepovažuji magnetofonové nahrávky za nejšťastnější řešení. Přes tyto výtky se mi představení ostravských líbilo, sympatická byla jejich snaha uchopit látku po svém.

Prátele z Červeného Kostelce si vybrali hru současného českého dramatika Mirko Stiebra, hru vypovídající o lidském hrdinství a zbabělosti. Domnívám se, že odvedli, co mohli. Přesvědčivěji působili ve svých rolích dva mužští představitelé, hrdinka by potřebovala dodat své roli přesvědčivosti, trochu se uvolnit ve výrazu.

Hosty v Želči byli kolegové ze Slovenska — Divadelný súbor Domu kultúry ROH ZŤS Martin. Nastudovali hru slovenského autora Ferko Urbánka Kamenný chodník. Předvedli per-

FOTO P. HRDINA

Host přehlídky — soubor z Martina

fektní herecké výkony a dokonale pobavili hlediště.

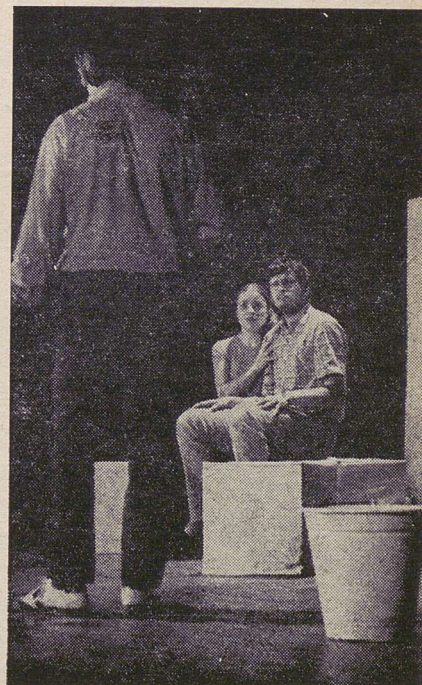
Dalším hostem, vítaným především dětmi, byl soubor Pimprle z Prahy, loutkářský soubor SČDO, který se hrál k Mezinárodnímu dni dětí dvě pohádky — Skálovu princeznu Ladislava Dvorského a Kočičiny kocoura Damiána Václava Čtvrťka. Byť jsou děti nejdělejšími diváky, nevydrží příliš dlouhou dobu v klidu a koncentraci. Proto po chvíli převažovalo šustění pytlíků se smaženými bramborovými lupínky nad hlasy nesoucími se z jeviště. Opět se potvrdilo pravidlo, že někdy méně znamená více.

Součástí I. národní přehlídky jednoaktových her v Želči byl seminář o práci režiséra, který vedli herci Divadla S. K. Neumanna z Prahy Jan Skopeček a Petr Svoboda.

Želeč skončila. Charakterizovala ji dobrá organizační připravenost, vynikající atmosféra, dobrá úroveň představení a velké množství prodaných bramborových lupínků, které se vyrábějí v nedalekém Choustníku u Tábora. První národní přehlídkou byl položen základ k propagaci a popularizaci opomíjených jednoaktových her. Nezbyvá než poděkovat všem, kteří se na průběhu akce podíleli a těšit se na další ročník, který by se měl konat za dva roky.

Divadelní soubor Domu kultúry ZŤS Martin — F. Urbánek: Kamenný chodník

Divadlo Panoptikum divadelní sekce Klubu mladých Ostrava-Zábřeh — V. Šukšín: Parchant

MICHAELA GRIMMOVÁ

dramatická výchova dětí na Moravě

V dubnu se uskutečnily v Brně a Rýmařově krajské přehlídky dětských divadelních a loutkářských souborů z obou moravských krajů. Jestli podaly věrný a reprezentativní obraz o skutečném stavu dramatické výchovy na Moravě se neodvažuji posoudit. Kritéria okresních porot jsou zřejmě dost nevyrovnaná, rozpory panují i mezi hlavními garanty soutěže, krajskými kulturními středisky a domy pionýrů a mládeže, různá je i míra porozumění pro tuto práci u ředitelů škol. A tak kdo ví, kolik nadějných souborů se na krajskou přehlídku neprosadilo nebo dokonce rozpadlo ještě dřív, než vůbec mohly prokázat své právo na život... Jedno je však zřejmé: povědomí o tom, čím je a může být dramatická výchova dětí, proniká sítí krajských a okresních zařízení a školským aparátem nerovnoměrně a „ztuha“.

Sítím okresních porot v Jihomoravském kraji prošlo osm souborů — pokud vím, nejvíce ze všech krajských přehlídek. K příjemnému překvapení, tj. k setkání s novým a navíc perspektivním souborem, došlo však bohužel pouze v jediném případě. „Na špičce“ přehlídky se ocitla už třetí generace dlouhodobě cílevědomě a přitom stále objektivně pracujícího brněnského PIRKA a Malá scéna LŠU a OKS z Gottwaldova, příjemným překvapením bylo vystoupení souboru při ZŠ pro nevidomé a slabozraké děti z Brna. Následovala představení, k nimž povědomí o dramatické výchově dolehl buďto příliš málo nebo spíše vůbec ne.

PIRKO uvedlo pod názvem **O tramvaji Tereze** vlastní adaptaci Hofmannovy Pohádky o staré tramvaji, látky, která se — ve fantazijní rovině — dotýká problematiky současného života dětí. Tvořivá práce dětí i mladých vedoucích jak na textu, tak na inscenaci byla patrná na první pohled: děti jednaly na jevišti s aktivním zaujetím, v přirozené rovnováze se tu projevil jak smysl pro spontánní hru, tak pro působivý scénický tvar. Poněkud „drhly“ pasáže, opřené převážně o verbální komunikaci, inscenace by ještě potřebovala upřesnit v rytizaci, což byly hlavní připomínky poroty, které mladí vedoucí souboru přijali s naprostým porozuměním.

Malá scéna z Gottwaldova se v Brně představila rovněž vlastní adaptací Hrubínových **Pohádek ze Spalíčku**. Inscenace upoutala živým, přirozeným a spontánním projevem dětí především v kolektivních scénách, mezi nimiž ovšem poněkud tonuly křehounké Hrubínovy pohádky samy (třeba O Smolíčkovi, která v hemžení a pištění Jezinek a náporu scénické hudby z playbacku utonula docela). Vrcholem představení byla Pohádka o řepě, kde dospělý chlapec předvedl samu o sobě velice artistní klauzuru v postavě dědka. Jenže tato klauzura se ocitá v rozporu se scénickým projevem malých dětí do té

míry, že působila jako sice účtyhodná, ale přece jen příliš sólová exhibice.

Z dílny PIRKA bylo vlastně i představení třetí, které s dramatickým kroužkem školy pro nevidomé a slabozraké děti připravila Alena Jandová. I když použila z původní inscenace PIRKA jak text (**Andersenovy pohádky** v dramatinaci D. Svozilové), tak výtvarné řešení, nebylo představení pouhou kopií originálu a upoutalo zejména vervou, s kterou slabozraké děti své pohádky odehrály. Inscenace měla řadu nedostatků (dětí ještě nejsou vybaveny zejména po mluvní stránce, občas upadaly do překotného tempa), ale jsou tu všechny předpoklady pro to, aby se tato nesmírně záslužná práce dále rozvíjela nejen jako jistá forma seberealizace slabozrakých dětí, ale i jako tvořivá činnost dramatická.

Zbývající čtyři představení byla už jenom tu více, tu méně smutným dokladem známé pravdy, že pouhé usilování o výsledek v podobě insce-

nace s absencí průběžné dramatické výchovy a hry se míjí právě s oním kýženým cílem — „udělat s dětmi divadlo“. Domácí soubor Svatoboj předvedl plytkou, mnohomluvnou a didaktickou hříčku S. Tvarůžka **Lotras Buriburda** jako velkolepou líbivou show, v níž pečlivě nalíčené a cukr-kandlově nakostýmované děti, na nichž je patrná baletní průprava, se v pečlivě nazkoušeném aranžmá pohybovaly s úmornou nadneseností a v tanečních číslech, která mi živě připomínala proslulý „Kessel Bunes“. Omylem od základu bylo i představení otrokovického souboru, který inscenoval Spyalův **Koráb Racek** (tedy hru pro postupy dramatické výchovy přímo modelovou) jako iluzivní divadlo, kde se trosečníci, přepadení opicemi, tvářili, že je přepadly opravdické opice, kde v pozadí trčel zcela opravdický koráb, se kterým a na kterém se ale nedalo hrát, kde chyběl snad už jen opravdický býk ve scéně býčích zápasů. Je zcela samozřejmé, že takto pojednaná „hra na něco“ se nemohla stát „hrou o něčem“: výsledkem byla tíživá, vleklá nuda. Divadlo na půdě LŠU z Uherického Hradiště s obdobně malým pochopením, ve vleklém tempu a s pouhou mechanickou reprodukcí textu odehrálo pohádku K. Kuršové **Jak princezny spaly na hrášku** a Míkulkovu **Bílou kočičí princeznu**. Ne příliš veselý výpočet ukončím zmínkou o představení pohádkové hříčky V. Čorta **Kopretinka** v nastudování LŠU z Tišnova. Hříčka sama je napsaná se značnou ledabylostí a mnohomluvností, motivace jednotlivých situací jsou krajně nahodilé, zato poskytuje text řadu příležitostí k povedeným taškařicím, kterýchžto šancí tišnovské dívky jaksepatří využily. Ne příliš často jsou k vidění na jevišti děvčata tak obratná a pohotová, která by na dobrém textu a pod dobrým vedením jistě upoutala svěžestí a přirozeností svého projevu, kdyby pocítila, kudy vede hranice mezi spontánním komediantským a levnou trivialitou. (A ještě poznámku na okraj. Až po skončení přehlídky jsem pochopila, proč se pořadatelé soutěže a vedoucí souborů až na Jindru Delongovou a Anežku Navrátilovou tak houževnatě vzepřeli požadavku předvést ukázkou metodiky své práce.)

Severomoravské soubory se sešly v pohostinném, vlídném **Rýmařově**, který dokázal vytvořit v zánovném kulturním domě pro setkání dětí i jejich vedoucích optimální podmínky. Představení jsme viděli pouze tři — nevím, bylo-li to způsobeno náročností okresních porot či „neúrodou“. Z nich zaujala zejména dvě: vystoupení vsetínského loutkářského sou-

Soubor Iris Praha — J. Drda, E. Rolečková: Jak princezna hádala, až prohádala

boru Kohútek, který pod vedením mladé vedoucí Mileny Zbraňkové uvedl vlastně „loutkové divadlo poezie“ — Štíplové a Budínské **Povídám, povídám neplech**, a inscenace klimkovické LŠU.

Představení maličkých dětí ze Vsetína, hrajících si v hezkém srdečném kontaktu s půvabnými plošnými loutkami, zaujalo živým, soustředěným scénickým jednáním, kulturou mluvního a zpěvního projevu i smyslem pro prostý, ale účinný a čistý jevištní tvar. Klimkovická LŠU pod vedením zkušené Evy Megerové si dala náročný úkol — scénicky ztvárnit tři přísloví z knihy H. Doskočilové **Posledního kousne pes**. Z pásma tří

anekdotických situací nejvíce upoutalo španělské přísloví „kdo chce plout na dvou lodích, utone“, protože poskytl hrajícím dětem nejvíce možností pro rozehrávání a tvarování jednotlivých situací drobného příběhu. Značnou verbálostí a malou přehledností byla oslabena účinnost anglického pořekadla o „kočce, která smí hledět na svého krále“. Úvodní francouzské přísloví o „stejně žanetě, jenom pokaždé jinak učesané“ zas postrádalo přesnější frázování a větší důslednost v práci se skutečnou a imaginární rekvizitou. Bezesporu zajímavá, podnětná a zřejmě ne zcela dopracovaná inscenace kromě toho trpěla jistým rozporům mezi uvolně-

ným, estetickým pohybovým projevem dětí a jistou strojeností projevu mluvního.

Nejhezčím zážitkem z rýmařovské přehlídky bylo závěrečné, zcela neformální setkání všech vedoucích, kteří si navzájem předvedli, jak s dětmi pracují. Upoutala zejména nápaditá, invenční a velice podnětná ukázka Evy Megerové, která byla pro ostatní vedoucí souborů do té míry inspirativní, že řady vyznavačů postupů dramatické výchovy se v Severomoravském kraji jistě spontánně a upřímně rozhojnily.

ZDENA JOSKOVÁ

FOTO V. SCHÖNPFLUG

Pražské Quadriennale 83

Pražské quadriennale 83 se uskutečnilo již popáté jako soutěžní přehlídka současné světové scénografie, kostýmní tvorby a divadelní architektury v pravém i levém křídle sjezdového paláce v Parku kultury a oddechu Julia Fučíka. Probíhalo v době, kdy se v Praze sešli delegáti z celého světa, aby demonstrovali touhu všech pokrokových lidí žít v míru. Pražské quadriennale mělo v záhlaví heslo „Divadlem za mír a porozumění mezi národy“. Divadelní umělci mnoha zemí z různých kontinentů se tak vyslovili k úsilí všech národů světa žít v míru a tvořit pro mír.

Letošní přehlídka byla rozdělena do čtyř sekcí, tří soutěžních a jedné nesoutěžní. První soutěžní sekce: scénografie a kostýmní tvorba měla část mezinárodní, kde vystavovaly jednotlivé státy a soutěžily mezi sebou jak národní expozice, tak jednotliví výtvarníci, kteří vystavovali své práce v rámci těchto expozic, a část národní, kde čeští a slovenští jevištní a kostýmní výtvarníci předkládali k posouzení své práce vytvořené v období od posledního PQ v roce 1979 do současnosti.

Druhá soutěžní sekce: tematická — námětem této sekce bylo, vzhledem k tomu, že letošní rok je vyhlášen Rokem českého divadla, scénografie českých a slovenských hudebně dramatických děl na našich i zahraničních jevištích. V tomto směru byla velice zajímavá expozice Německé spolkové republiky, která také získala ocenění nejvyšší — Zlatou trigu. Návštěvníci se na ní seznámili s inscenováním Janáčkových oper na jevištích divadel v NSR.

Třetí soutěžní sekci byla divadelní ar-

chitektura, kde zahraniční i naši architekti vystavovali uskutečněné i dosud nerealizované návrhy ze široké oblasti, pohybující se od řešení netradičních divadelních prostorů až k rekonstrukcím historických divadelních budov.

Čtvrtá sekce, která nebyla soutěžní, představovala žáky scénografických škol z Československa i ze zahraničí. V této sekci si mohli žáci jednotlivých škol zkonfrontovat výsledky svého uměleckého snažení.

Na PQ 83 se bylo rozhodně na co dívat. Úroveň expozic jednotlivých zemí byla pochopitelně různá, vždyť například Filipíny se zde představily poprvé a teprve svůj styl a své postupy scénického návrhářství rozvíjejí. Podstatné ale je, že se zde vedle sebe sešli umělci opravdu z celého světa a svou troškou přispěli i oni k naplnění hesla Divadlem za mír a porozumění mezi národy.

Post scriptum hraje Šukšina

Hrát Šukšina vyžaduje odvahu a tvůrčí schopnost. Neboť Vasilij Makarovič Šukšin (1929–1974) je mistr povídkových kreseb obyčejných lidí, bezvýznamných, někdy nepokojných, štvaných vnitřním neklidem, toužících po volném životě a po poezii ve všedním dnu. V příbězích, které někdy až provokují k nadsázce a emocionálnímu podání, zůstává Šukšin pevně na zemi, bez plačtivého sentimentu a jeho hrdinové, nejmenší postavičky mezi lidmi, dostávají rozměr životní prohry a znovu a znovu propukající touhy. Zejména v dialogích mu vyrůstají plastické postavy jak stvořené pro film. Konečně — k filmu směřovalo i jeho vzdělání. Ale ještě než začal studovat na Vsesvazovém státním institutu kinematografie, zveřejnil už několik povídek. A od roku 1963 vycházely snad ve všech sovětských literárních časopisech, to zejména pro umění zachytit osud člověka na malém prostoru.

Podíváme se patnáct let zpátky mezi pražské kluky do jakéhosi turistického kroužku. V takovém kroužku má každý svou přezdívku. Ludvík Pivoňka byl Bonbón, Honza Říčař slyšel na Lišáka, Otovi Kovaříkovi říkali Andy a Martin Fořt byl Frigo. Bylo jim čtrnáct—patnáct let, vytvořili divadelní skupinu, které dali jméno podle začátečních písmen svých přezdívek: BLAF. Byli z různých konců Prahy, ale ta turistika a později láska k divadlu je spojovala. Dokonce chodili do kamenných divadel společně. Ludvík (zvaný Bonbón) a Ota (alias Andy) se tehdy pokusili o divadelní hru. Napsali ji a kupodivu, ti čtyři kamarádi ji opravdu ve sklepě starého domu sehráli a tu mozaiku výstupů, nazvanou Myš maš, opakovali před pobavenými zraky svých kamarádů. Později napsal Ludvík her několik. Už se pomalu zapomnělo na přezdívky a diváci si marně lámali hlavu pro ten divný název: BlaF. Jenže brzy bylo po BlaFu. Čtyři kamarádi, zaujaté divadlem už víc než turistikou, oddělila studia a vojna. Stručně řečeno: sešli se opět až v roce 1981. Obnovit BlaF? Ale ten už přece není. Tak tedy něco „po BlaFu“. A bylo z toho Post scriptum.

Nevyjadřuje to nic víc a nic méně než návaznost na první pokusy klukovských let. Tehdy ovšem už byl Honza Říčař ekonomem v Tesle, Ludvík Pivoňka inženýrem architektem,

Martin Fořt inženýr chemik a Ota Kovařík studoval vysokou školu v SSSR. A tam to začalo. Ota připravoval studijní práci o Šukšinově povídce se sbírky Pardon, madam, upravené pro Lvovské divadlo. Tehdy si pozval kamaráda: z Prahy do Lvova — na divadelní představení. Ludva přijel, viděl a když Ota ukončil studia a přivezl do Prahy originál hry, pustili se — Jan Říčař, Ota Kovařík a Ludva Pivoňka — nejprve do překladu. Moc a moc hádání bylo kolem po mnoho sobot a nedělí, a teprve, když hra byla přeložena, požádali o autorský souhlas. A začali shánět herce. A hráli. Jak? Hra bude reprezentovat amatérské soubory Prahy na listopadové přehlídce sovětské a ruské tvorby ve Svitavách.

Hraje v ní patnáct herců, vesměs mezi 25 až 30 lety, nejrůznějších povolání. Za hru dostala skupina Post scriptum čestné uznání ÚRO (za letní aktivitu) a čestné uznání dostal i Ludvík Pivoňka za režii. Překlad je zdařilý, zachovává si bezprostřednost ruského originálu a autentičnost figurek vystupujících jako sociolog, brýlatý, zamračený, traktorista, santechnik, mlčenlivý, hubený, staršina, zajímavý muž atd., atd. Chtěl bych si s vámi promluvit o duši. Tento rozhovor jsem nezačal včera ani dnes, ale dávno a nehodlám ho opustit. Ve městě i na venkově nás obklopuje tma nevyřešených problémů — problémy mechanizace, meliorace, integrace a tak dál. Jsou to vážné problémy? Nepo-

chybně. Ale co mě nejvíc trápí je, jestli se při řešení těchto problémů stihneme zamyslet nad největším problémem člověka, nad lidskou duší? Staráme se o ni dostatečně? Přemýšlíme o ní?

Hru o nebezpečném nepříteli lidské duše, alkoholu, hráli pak v psychiatrické léčebně v Bohnicích a na 30. června si je vyžádala Záchytná stanice psychiatrické kliniky Fakultní nemocnice II v Praze. (Zkoušeli jedenkrát týdně, pokud ovšem v příjmeném prostředí Závodního klubu Výstavby hl. m. Prahy, který patří pěti podnikům, nebylo právě nic „přednostnějšího“.

Trochu banální: Co dál? K Roku českého divadla připravují v rámci Pražského kulturního léta Klicperovu méně známou hru Tři hrabata, upravenou v bláznivou komedii s výstředními scénami. Upravili ji přirozeně sami. Od září budou studovat hru Muž v síti. Autor: Ludvík Pivoňka. Jde v ní o svět jejich generace, o síť konvencí a formalit, kterou mladý muž marně touží protrhnout, o snílka, který nemůže nalézt dorozumívací mezilidský kód. Donkichovský námět se závěrečným vyznáním trvalým hodnotám lidského života a víry v lidi.

Nestydí se přiznat, že režirovat divadlo, psát divadelní hru, připravovat scénu a vůbec dělat divadlo byl jejich klukovský sen. A také se nestydí přiznat, že se jim plní. Řekl bych spíše, že si své sny s těmi — dnes už 24 — členy skupiny Post scriptum splňují sami. A dělají to dobře.

(vá)

Inscenace V. Šukšina A po ránu se probudili

usnout je snadné ale...

Muž v montérkách vypráví se zápal, každé třetí slovo doprovází rozmáchlým gestem. Pracuje jako skupinář v dobře prosperujícím JZD na Pelhřimovsku, ovšem když začne diskutovat, nezapře v sobě divadelní krev. Mluví důrazně, tak jak byl zvyklý hovořit k lidem z jeviště, nebo když vysvětloval kamarádům, jak si tu či onu scénu představuje jako režisér.

„U nás mělo ochotnické divadlo tradici,“ říká Jaroslav Kněžínek s pýchou v hlase. „Spolek Vrchlický, který byl založen v roce 1921, hrál divadlo a staral se o veškerou kulturu v Častrově. Já jsem se k nim dostal v patnácti letech, a to už máte přes čtyřicet roků.“

Prohlížíme si fotografie z divadelních inscenací a programy z premiér, které se uváděly ještě do roku 1977. Strakonický dudák a Naši furianti s třicetiletým obsazením a poslední Kolébka poskytla hereckou příležitost dvaceti místním občanům. Ohlas měla představení častrovských ochotníků vždycky. Jezdilo se po okolí, o obecenstvo nebyla nouze a na pomoc ze strany Okresního kulturního střediska v Pelhřimově si Jaroslav Kněžínek, vedoucí souboru, také nemohl stěžovat. A tak se zcela zákonitě dere na jazyk přímá otázka. Proč už se dnes v Častrově nehraje? Proč zdejší ochotnický soubor spí?

„To máte těžké,“ povzdychne si bývalý režisér. „Máme tady takový malý kulturáček, nikdo v něm není. Když bychom měli zkoušet, musí se nejdřív zapít...“ Pak mávne rukou a upřímně dodá. „Takové to tady bylo vždycky. A přece jsme hráli, topili, stavěli kulisy... v tom to není. Je to v lidech. Asi jsme z pohodlně. Přitom je to škoda, protože jsme byli na dobré úrovni.“

„Dohromady by se to mělo zase dát,“ říká Miroslav Houška, předseda kulturní komise JZD, který má dodnes v živé paměti postavu polesného Jíry, kterou hrál v Kolébce.

„Měli byste něco zase nacvičit, když stavíme ten nový kulturák,“ přidává se do diskuse Josef Musil, předseda JZD. Potom poodhrne záclonu na okně své kanceláře a můžeme se podívat na staveniště, které se za pár měsíců promění v kulturní centrum Častrova.

Pak už se zdejší ochotníci, ukolébání teď sladkým nicneděláním, nebudou mít na co vymlouvat.

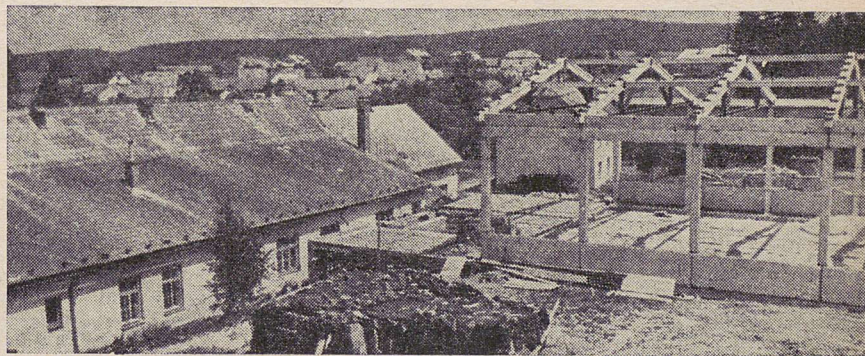
„Ono to všechno není tak jednoduché,“ vrací se k původnímu tématu Jaroslav Kněžínek. „Dřív se práce v souboru tradovala z pokolení na pokolení. Můj strýc vedl spolku Vrchlický kroniku, otec Houšků dělal vedoucího spolku a ti to pak předali nám mladým. Jenže my jsme zestárli a já se nemohu zbavit pocitu, že to dnes nemáme komu předat. Snad jsme měli. To si nemyslete, že se nikdo nesnažil zase ochotnickou činnost rozhýbat. Z OKS o to byl zájem, vedoucí zdejší osvětové besedy se to už

několikrát snažil dát dohromady, ale není to jednoduché. My tady nemůžeme nacvičit divadlo ve třech lidech. Byli jsme zvyklí, že v našich inscenacích hráli lidé z každého druhého stavení. A dnes je přimějte, aby čtvrt roku nekoukali na televizi a chodili nacvičovat. Ono je dnes i to vesnické divadlo mnohem náročnější než dřív.“

Jaroslav Kněžínek ani Miroslav Houška se netají s tím, že by si rádi znova zahráli divadlo, vždyť se právě k ochotnickému souboru vážou jejich nejhezčí vzpomínky. Teď se budou snažit získat pro tuhle zájmovou uměleckou činnost místní svazáky. V tom vidí jedinou cestu.

Bylo by však nespravedlivé, kdybychom tvrdili, že z těch starých tradic se

Záběr z představení Jiráskovy Kolébky, kterou častrovští ochotníci nastudovali v roce 1977. Foto archiv souboru

Hned vedle starého kulturního domu vyrůstá nové společenské středisko obce

v Častrově nedochovalo vůbec nic. Ono to totiž není tak jednoduché, zapomenout na desítky let práce a lenošit. Jaroslav Kněžínek se teď intenzivně věnuje Sboru pro občanské záležitosti a ke každé významné události, ať už je to vítání občanů nebo setkání důchodců, připravuje soubor Vrchlický recitací nebo pěvecký program. A těch několik vytrvalých členů souboru udržuje v povědomí vesnice tradici spolku Vrchlický. A každý z nich věří, že až se poprvé otevře opona v novém kulturním domě, bude to právě u příležitosti premiéry jejich souboru.

(dap)

FOTO B. KOSTKA

Je to škoda, že už nehrajeme, budeme s tím muset něco udělat (J. Kněžínek z Častrova na Pelhřimovsku)

bohaté podhoubí amatérského divadelnictví

V Brně se konala jihomoravská Krajská soutěž divadel malých jevištních forem, nepostupová soutěž Šrámkova Písku — tak alespoň byl nadepsán časový harmonogram přehlídky. Nikdy nevyjasněný pojem malé jevištní formy (MJF) se již pomalu stává minulostí a přehlídka se vlastně týkala divadel, označovaných jako autorská.

Konala se v brněnském vysokoškolském klubu, v navýsost pracovní atmosféře. Organizačně zajišťoval KV SSM, odborně KKS. Sestávala se především ze sedmi předem vybraných inscenací; po každém následoval rozbor a hodnocení, které prováděla pětičlenná porota. Tato hodnocení byla veřejná — mohl se jich zúčastnit kdokoli z účastníků přehlídky. Přímé vyzvání k aktivní činnosti byli pak všichni účastníci v souvislosti s dvěma semináři: Dramaturgie autorských divadel a Režijní a herecká práce v netradičních divadlech. Soubory a jejich umělci vedoucí měli tedy dost příležitosti ke sbírání zkušeností praktických i teoretických, ke konfrontacím divadelních názorů, k obohacení svých znalostí problematiky. Zvláště v seminářích se začátečníkům dostávalo nejzákladnějších informací, včetně údajů o literatuře a odborných časopisech. Nová organizace přehlídky byla účastníky přijata vesměs kladně. O to víc mrzí „neúčastníci“, totiž ti, kteří pouze odehráli své představení, vyslechli své hodnocení a tím považovali svou účast za skončenou. Je až nepochopitelné, že mnozí lidé jsou ochotni věnovat „ochotničení“ spoustu času a energie a přitom je jim zatěžko věnovat i něco málo činnosti „okolo“, činnosti, která by vlastní amatérskou aktivitu zkvalitnila a tím i přivedla na smysluplnější základnu. Je totiž třeba si neustále uvědomovat, že na rozdíl od amatérství výtvarnického či hudebního nelze amatérství divadelní provozovat pouze pro vlastní potěšení „s vyloučením veřejnosti“. Divadlo bez diváků není možné a proto nejelementárnější kvalitativní požadavky je nutno — na rozdíl od jiných druhů umění — bezpodmínečně splnit.

Z přiloženého výroku poroty jsou kvality na přehlídce prezentované zřejmé. Sprška cen, která se snesla na soubor X je zcela zasloužená (to je konečně zřejmé i z recenze, otištěné v čísle 4 AS). Po mém soudu má inscenace plně profesionální parametry a zasloužila by si i odpovídající konfrontaci. Není přece nutné, aby pouze profesionálové se stávali obdivovanými hosty přehlídek ama-

térských. Inscenace typu Velitelem města Bugulmy by byla jistě neméně oceňovaným účastníkem přehlídky typu Divadelní mládí nebo Setkání studiových souborů (již podvakrát v Hradci Králové). Příznačné ovšem je, že právě inscenátoři „lksky“ se besed i seminářů zúčastňovali, ačkoli právě oni to měli relativně nejméně zapotřebí.

Jako velice zajímavý autorský text se ukázal Vlak v 11.26 Vladislava Dolníka, se kterým vystoupil soubor Cylindr OKVS Brno III. Hra, zřejmě zásluhou řady nových a nových zpracování, se ukázala jako překvapivě zralý tvar žánru absurdní drama. Tento žánr získal v minulosti jistý pejorativní přídech, dokonce byl mnohdy považován apriorně za ideologicky podezřelý. Takový přístup k jakémukoli žánru je ovšem mylný. Pohádka, detektivka, crazy komedie,

Divadlo X při MěKS S. K. Neumanna Brno — J. Hašek, P. Bílek a Z. Turba: Velitelem města Bugulmy aneb Zpráva o Jaroslavu Haškovi.

kriminální drama, tragédie atd., to všechno jsou žánry, ve kterých se mohou vyskytovat právě tak hry pokrokové, jako reakční. Absurdnímu dramatu bývalo vyčítáno, že vede k bezvýchodnosti a pesimismu, že do takových situací obvykle ústí. Zásadní omyl při této argumentaci spočívá v tom, že je ztotožňován charakter závěru hry s tendencí hry, se záměrem ovlivnění diváka. Vždyť do naprosté bezvýchodnosti ústí i mnohé hry Čechovovy, do absurdních poloh dochází ve svých hrách Gogol — a nenajdeme v nich třeba ani jedinou kladnou postavu. Tím ale není vyznění dáno. Podstatné je, kam autor směřuje nikoli děj své hry, ale vnímání, lovu předpokládanou reakci na tento děj. A to je v případě Vlaku... zcela jednoznačné: burcuje diváka proti bolestinství, proti pasivitě, proti pohodlnosti. Ukazuje, jak bezvýchodné je právě neustálé čekání na tzv. lepší poměry, „opravdové šance“, „velké příležitosti“, které nikdy nepříjdou, neboť málokomu je život servírován v předvařeném, lehce stravitelném úpravě. Divák Vlaku... právě v odporu k osudům „hrdinů“ hry je motivován k vlastnímu závěru pro sebe samého: „Takhle já ne!“ Není v tomto ohledu vyznění dejme tomu Gogolovy Ženitby podobné?

Vlastní divadelní představení již bylo slabší, herecky i režijně. Soubor se nedokázal příliš povznést nad prosté reprodukování textu, jednotliví herci své postavy málo individualizovali a ozvlášťovali. Při další práci sympatického kolektivu je proto třeba vyvinout maximální úsilí, aby herci dokázali přesvědčivě navenek předvést svou vnitřní zaangažovanost daným tématem.

Vystoupení Klubu mladých autorů z Uherského Hradiště patřilo spíše do soutěže divadel poezie (Wolkrův Prostějov). Realizaci textů chybělo více divadelní invence. Podobná výtka platí i na adresu souboru z Otrokovic, kde divadlo nebylo sice zastíněno literaturou, ale hudbou. Divadla tu ale bylo přece jenom víc, protože se hodně tančilo a tanec je nesporně divadlem. Hudebně-taneční divadlo má velkou minulost a ještě větší budoucnost. Dokáže-li je kdo dělat na základě domácích zdrojů autorsky, patří mu stejné uznání, jakého se dostalo i vedoucím souboru, manželům Mlynářovým.

Přehlídka ukázala, že v Jihomoravském kraji je podhoubí amatérského divadelnictví bohaté i na netradiční formy a že pro příští „písecký“ rok se s ním bude muset velice počítat. Jeho úspěchy na posledním Šrámkově Písku nebyly zřejmě náhodné.

PETR PAVLOVSKÝ

FOTO P. DROZDEK

hosté z Moskvy v Praze

V uplynulé divadelní sezóně si ctitelé sovětského divadla přišli opravdu na své: po listopadovém zájezdu Leningradských v čele s nár. umělcem SSSR G. A. Tovstonogovem měli možnost seznámit se s novými pracemi dalšího špičkového souboru — Moskevského uměleckého akademického divadla, které v červnu hostovalo v Praze, v Brně a v Bratislavě a předtím v BLR a v NDR.

MCHAT prochází v posledním desetiletí rušným vývojem. Od r. 1970 stojí v čele tohoto souboru nár. umělec SSSR Oleg Jefremov, jeden ze zakladatelů moskevského divadla Sovremennik — Současník. Sovremennik působící od r. 1957 rozvířil hladinu moskevského divadelního života svou snahou vyjadřovat současnost současnými prostředky. V době nástupu O. Jefremova MCHAT prožíval obtížné období stagnace, vyvolané epigonským vztahem k odkazu Stanislavského a Němiroviče-Dančenka. Jefremovo záslužné úsilí se ubírá dvěma směry: jednak se snaží vtisknout tomuto proslulému divadelnímu organismu současnou tvář, jednak navazuje na tradice jeho zakladatelů. Dnes soustřeďuje v MCHAT nejlepší současné herecké síly. Zrodila se tu autorská dílna a zároveň dílna režisérská — na Malé scéně, která vznikla před dvěma lety, se uvádějí noví autoři a představují se noví režiséři. Častým hostem velké scény je např. A. Efros. Tak se podařilo na půdě tohoto divadla vytvořit jakési středisko současného divadelního dění a Jefremovovou zásluhou nastolit vztahy, kde dominuje společné úsilí probíjet programovou myšlenku. Té ustupuje i umělecká rivalita — v tomto ohledu je praxe MCHAT poučná pro naše profesionální i amatérské divadlo.

Soubor, který má více než 160 členů, přivezl ze svého bohatého repertoáru (40 titulů) dvě ukázky: Šatrovovo drama *Tak zvítězíme* jako doklad současné publicistické linie divadla a dále Čechovova *Racka* jako ukázku návaznosti na psychologickou tradiční linii divadla. Obě inscenace v režii O. Jefremova.

Šatrovova hra je koncipována jako monodrama, kde dominuje postava V. I. Lenina. Autor čerpal z doku-

mentů posledního období Leninova života a zejména z jeho dlouho nepublikovaného dopisu adresovaného ÚV strany, kde podává charakteristiku některých členů ÚV a zamýšlí se nad budoucností vedení. V inscenaci, která vyvolala na domácí půdě velký ohlas a diskuse, jsou zdůrazněny všechny základní otázky leninské politiky, jako je otázka taktiky v období Nepu, problém války a míru, národnostní otázka apod. Výkon A. A. Kaljagina zasluhuje největší ocenění. Po slavných předchůdcích postavy Lenina Ščukinovi a Štrauchovi se zhostil svého úkolu pomocí současného hereckého projevu. Zachovává základní rysy vnější charakteristiky, ale na rozdíl od zdůrazňování monumentality některých představitelů postavy Lenina vytváří plnokrevný typ. Ztožňuje se s myšlenkami své postavy a vtahuje diváka do procesu myšlení. Pracuje přitom prostřednictvím hlasových odstínů a úsporných gest. Naplňuje svůj výkon vnitřní dramatickostí, která přechází na diváka a dovede udržet jeho pozornost po dobu tříhodinového představení.

Základ scény tvoří výsek Leninovy pracovny s psacím strojem, knihovnou a lampou. Leninovy vzpomínky jsou materializovány v podobě živých obrazů z revoluce i z počátků sovětského státu, které se pohybují na točném. Režisér využívá postupů agitačního divadla a davových představení 20. let.

Druhá inscenace byla příspěvkem k diskusi o soudobém výkladu klasiky. Čechov, jeden z kmenových autorů MCHAT, je nám prezentován jako autor hry o zprerhaných lidských vztazích. Každá postava je uzavřena do sebe a mluví na svoje téma. Tento pozoruhodný soudobý výklad je u nás známý i z některých domácích inscenací. O. Jefremov jako režisér a zároveň herec spoléhá na herce, věří jim. Představuje nám v Rackovi herecký soubor, současně myslící i interpretující, tvůrčím způsobem rozvíjející Stanislavského metodu herecké práce. Výtvarník J. Levental oživuje impresionistickou atmosféru Čechovových her použitím průsvitných opon a pohyblivého pavilónu, kde Nina a Treplev předvádějí „své“ divadlo, kde se setkává Nina s Trigorinem apod. Jinak výtvarník volí jen několik nezbytných kusů nábytku.

Z vyrovnaných hereckých výkonů [A. Vertinská jako Nina Zarečná, T. Lavrovová jako efektní mladistvá Arkadinová, V. Simonov jako přemýšlivý nehysterický Treplev, I. Savvinová jako starostlivá Polja, která skrývá svůj silný cit k Dornovi] vyniká Trigorin A. A. Kaljagina, trochu těž-

A. A. Kaljagin v roli Lenina v inscenaci *Šatrovovy hry Tak zvítězíme*

kopádný, vzbuzující důvěru, nerozhodný, slabošsky podléhající. K vrcholným patří jeho scéna s Ninou plná citového zaujetí, a dále scéna s Arkadinovou, která ho žensky rafinovaně získává zpět, pro sebe. Herec potvrzuje neobvyklou šíři a mnohotvárnost svého herectví (přesné pochopení čechovovských hrdinů prokázal např. už ve filmu N. Michalkova *Nedokončená skladba* pro mechanické píáno, kde hraje Platonova).

Nesmírně cenný je i výkon A. Vozněsenské v postavě Máši. Pomocí intonačních přechodů altově zabarveného hlasu a úsporných gest se herečka podařilo vyjádřit trvalé vnitřní napětí připomínající doutnající sopku, která hrozí co chvíli vybuchnout — je v ní nahromaděn neopětovaný cit k Treplevovi i zoufalství nad vlastním zmarněným životem. Lékař Dorn I. M. Smoktunovského (škoda, že jsme nemohli vidět jeho Ivanova ve stejnojmenném dramatu, který se stal událostí současného divadelního Moskvy) je noblesní, ušlechtilý, chápající, ale skeptický, bezmocně přihlížející okolním dramatům. Herec využívá některých drobných detailů (např. hra nervních prstů, lehký vzrušený skok do tmy k mrtvému Treplevovi).

Pohostinská vystoupení MCHAT nám poskytují mnoho námětů k úvahám o podobách současného divadla, pevně zakotveného v dnešku. Současné potvrzují nutnost zachování kontinuity domácího divadelního vývoje, prospěšnost práce s herci a oživují diskusi o soudobém výkladu klasiky, která zajímá i naše amatérské divadlo. Škoda jen, že jsme neměli možnost zhlédnout více inscenací z jeho bohatého repertoáru a udělat si tak přesnější obraz o snahách tohoto neobyčejně živého tvůrčího organismu.

ALENA MORÁVKOVÁ

Anebdivadlo v zemi dona Quichota

aneb

Co všechno se může i nemůže stát

To všechno se vešlo do Modrého blesku

Počátkem května se divadelní soubor Anebdivadlo z Prahy vydal s inscenací Voltairova Candida na zahraniční zájezd přes Francii a Španělsko do portugalského Porta, kde se měl ve dnech 7.–15. 5. 1983 konat festival Fazer a Festa. Slůvko měl nevěstít nic dobrého. A skutečně – naše siesta záhy skončila. Ve Štrasburku na německo-francouzských hranicích nás očekávala ona osudná zpráva, že festival v Portu je z května přeložen na říjen. Zpočátku to vypadalo jako vtip, ale když tuto zprávu potvrdila Praha, nálada v „modrém blesku“, jak jsme říkali našemu mikrobusu, klesla hluboko pod bod mrazu. Věnovali jsme totiž značně času přípravě inscenace v portugalské, v jazyce pro nás komplikovaném a těžkém. Nemluvě už o připravených propagačních materiálech a hlavně o celkovém rozčarování všech zúčastněných.

Nicméně jsme dorazili do Paříže, kde jsme měli sjednaná tranzitní vystoupení, a odtud jsme zřetelně telefonní linku s Prahou. Díky obětavosti a pochopení všech zainteresovaných se podařilo přesunout představení v Madridu, která byla původně naplánovaná na dobu, až se budeme vracet z Portugalska. Bohužel se to samé nepodařilo v Lyonu.

Když se definitivně vyřešily naše další osudy a my si vyšli na poslední procházku malebnými pařížskými ulicemi, zjistila jedna členka souboru, že jí schází peněženka, ve které byl naneštěstí i její pas. Divili jsme se, jak se

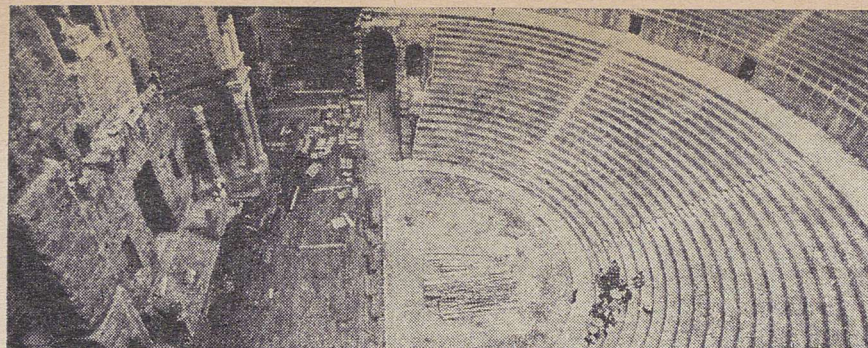
to mohlo stát. Na příslušném policejním komisařství, kde jsme ztrátu ohlásili, se zase místní úředník divil, že my se divíme, neboť, jak nám sdělil, vynalézavost a „šikovnost“ pařížských kapsářů nezná hranic. V každém případě konečná úřední jednání, z toho vyplývající zdržení v Paříži i konečné resumé, že postižená dívka s námi nemůže pokračovat a musí se vrátit do Prahy (štěstí v neštěstí – její role byla alternována) tak trochu zkazily dojem z jinak překrásné jarní Paříže a na klidu v souboru rozhodně nepřidaly.

Přesto, že jsme byli nuceni spolknout dvě hořké pilulky, vyrazili jsme nakonec, se španělskou verzí inscenace na klíně, do země dona Quijota. Plní očekávání nejen jaké bude Španělsko, ale hlavně španělské publikum, o kterém jsme nevěděli zcela nic. Pobyt ve Španělsku proběhl naprosto hladce, až nám to bylo divné. Netušili jsme ovšem, že na zpáteční cestě na nás čeká třetí hořká pilulka, a opět ve Francii.

V jakémsi malém, celkem nezajímavém burgundském městečku asi 150 kilometrů za Lyonem totálně selhala spojka „modrého blesku“. A k tomu v noci ze soboty na neděli. Ujal se nás majitel blízké opravny, ale pochopitelně neměl patřičný náhradní díl, takže celá oprava trvala tři dny. Ty jsme byli nuceni strávit v lakovně garáže, protože přirozeně lilo jako z konve. A tak je

Před „pupkem Paříže“ lze zhlédnout vystoupení všeho druhu

Ve Španělsku jsme vyzkoušeli akustiku amfiteátru

celkem pochopitelné, že když jsme konečně vyjeli, těšili jsme se domů jako malé děti a modlili se, aby se už nic nestalo. Byli jsme vyslyšeni. Co dodat? Rozhodně se nedá říci, že zájezd proběhl v klidu a bez vzrušení.

Jak už to tak bývá, na nepříjemné věci člověk brzy zapomene a v paměti zůstanou jen ty příjemné a milé vzpomínky. A těch bylo požehnaně. Především naše představení. První jsme hráli v Paříži v Café-Teatre Ambroisie. Píkanťák bylo, že toto divadélko leží na bulváru Voltaire. Malé divadlo se stoluou úpravou, kde kromě domácího souboru hostují kolektivy z celé Paříže. Většinou divadla netradiční, studiová, a to s představeními pro dospělé, ale i pro děti. Divadélko tohoto typu je v Paříži nepřeberné množství, takže konkurence si vynucuje pořady kvalitní, zajímavé, netradiční. Zhlédli jsme představení domácího souboru – zajímavou koláž s použitím hudby, loutek a stylizovaného herectví. Kvalitní představení s živou a spontánní dětskou reakcí.

Ten samý den večer, nebo lépe řečeno v noci, jsme hráli první představení. Výhodou bylo, že předloha naší inscenace je – jak jinak – ve Francii dostatečně známá. Hráli jsme zkrácenou verzi česky, pouze zásadní pasáže byly překládány do francouzštiny překladatelkou, která byla do inscenace organicky „zakomponována“. Převzala částečně úlohu postavy Rozuma, protihráče Candida, glosátora a komentátora Candidových osudů. Reakce diváků byly přesné a spontánní. Po skončení jsme byli ujištěni, že inscenace byla sdělná, což dával tušit i velký ohlas během představení.

Druhý den se mělo uskutečnit naše druhé vystoupení, ale stalo se něco nečekaného a pro nás málo pochopitelného. Vedení domácího souboru nás požádalo, zda bychom večer nepředvedli pouze pětáctýřetiminutový průřez inscenací Candida, jelikož se bojí naší konkurence. Značně nás to vyděsilo a marně jsme argumentovali tvrzením, že následujícího dne odjíždíme a je málo pravděpodobné, že se kdy opět s Candidem v Café-Teatru Ambroisie objevíme. Pochopitelné jsme vyhověli, vybrali

jme nejzajímavější pasáže, zazpívali písničky. Ohlas byl opět velmi pěkný, ale my jsme cítili, že představení bylo přece jen oženu.

Další vystoupení nás čekalo v Madridu v univerzitním městečku v divadelním sále koleje Isabel de España. Došlo se nám milého a srdečného přivítání, byli jsme ubytováni na dívčí koleji, což zvláště mužská část nesla s velkou libostí. Samotný sál, zhruba pro dvě stě diváků, byl po oba večery zcela zaplněn.

Pro španělské publikum jsme Candida poněkud upravili. Hráli jsme podstatnou část inscenace ve španělštině, což znamenalo pro každého účinkujícího 20–30 vět mechanického učení a běda, vypadlo-li někomu slovíčko. Rozšířili jsme funkci překladatelky, která převzala asi polovinu textu Rozuma a sama hrála dvě postavy. Na to, že stála poprvé „na prknech“ odvedla perfektní výkon.

Samotná představení byla přijata nad očekávání dobře. Bouřlivé ovace diváků na konci i během představení, potlesk po jednotlivých scénách a přirozeně hurónský řev, když první věta představení zazněla španělsky. Zjistili jsme, že většina diváků viděla podobný typ divadla vlastně poprvé v životě. Metafora, znak, polyfunkčnost scény jim byly atributy naprosto neznámé. Proto v okamžiku, kdy Candide, Kunhuta a Stařena vezmou bedýnky a vytvářejí iluzi jízdy na koni, vypukl sál v nadšení, proto takový ohlas, proto k nám při snídani přispěchala ředitelka koleje a nadšeně nám děkovala. O představení byl značný zájem. Dokonce nám bylo navrženo, abychom další den zahráli Candida na místní polytechnice. Leč platnost viz pomalu končila.

Je samozřejmé, že náš pobyt ve Španělsku nebyl vyplněn jen představeními. Navštívili jsme překrásná místa jako Pamplonu, Burgos, Salamanku, Toledo a v neposlední řadě Barcelonu. V samotném Madridu pak pochopitelně Prado a mnoho dalších míst. Pro většinu z nás byla největším zážitkem návštěva Picassova obrazu Guernica, který je nejen obrovským protiválečným symbolem, ale pro samotné Španělsko

i symbolem vymýcení fašismu v jejich zemi. Přesto, že každý z nás zná obraz z reprodukcí, fotografií a publikací, zanechala v nás návštěva tohoto obrazu hluboký zážitek. Je paradoxní, že takový symbol proti válce je chráněn ozbrojenými jednotkami španělské policie, neboť na obraz byly za dobu dvou let spáchány již dva atentáty...

Přes všechnu smůlu jsme, myslím, dobře reprezentovali naše amatérské divadlo. Zvláště v Madridu jsme podnítli zájem o naše divadlo i o naši zem. Místní divadelní kroužek nás ubezpečil, že po určité stagnaci jsme jim dodali impuls k další práci. Domů jsme se vrátili vyčerpaní, ale bohatší o nezaplacené zkušenosti a o spoustu zážitků.

MILAN SCHEJBAL

FOTO VL. KNAPP

a takhle jsme bydleli v lakovně

odpočinek před „pupkem Paříže“

naš rozhovor s ředitelem Josefem Srovnalem o Amatérském studiu Olomouc

Hovořit o činnosti amatérů s ředitelem profesionálního divadla může působit poněkud neobvykle. Ovšem stejně neobvyklá je skutečnost, když zřizovatelem amatérského studia je právě profesionální divadlo. Konkrétně divadlo Oldřicha Stibora v Olomouci. Tak úzká spolupráce amatérů s profesionály je skutečně mimořádným příkladem. A proto o ní hovoříme s ředitelem tohoto divadla.

„Jak dlouho už existuje amatérské studio při vašem divadle?“

„Když jsem přišel do Olomouce před deseti lety z Oblastního divadla v Těšíně, amatérské studio zde již mělo nejméně stejně dlouhou tradici. V té tedy pokračujeme. Naše rozhodnutí vychází z povinnosti profesionálních divadelních pracovníků poskytovat maximální pomoc zájmové umělecké činnosti. Především nám jde o to, abychom podchytili zájem mládeže jak o divadlo, tak o vlastní tvorivost na tomto úseku. Členy studia jsou většinou studenti a učňovská mládež, mladí pracující, kteří mají svá povolání. Divadlo dělají jako svého koníčka ve vlastním volnu. Proto také nechceme, aby soubor studoval více než jednu premiéru za sezonu. S nácvikem se začíná většinou v říjnu, po prázdninách. Pět měsíců mají

na nastudování hry, v březnu bývá premiéra a pak se představení hraje podle zájmu diváků v Olomouci i v značné části Severomoravského kraje. Jak mnoho je repríz záleží v podstatě na repertoáru. Jde-li o pohádku, nabízíme představení v akci „Kultura — škola“ a děti chodí na představení studia jako na představení našeho divadelního souboru. Jde-li o výlučné tituly, je zájem zůžen. Ale to je pochopitelný jev i u profesionálních souborů.“

„Jak se určuje repertoár amatérského studia při vašem divadle?“

„Začnu poněkud širěji. Složení souboru, který má většinou mezi dvaceti a třiceti členy, se mění. Jen výjimečně však odpadají jedinci z nezájmu nebo z netrpělivosti. Ke změnám pravidelně dochází v době prázdnin. Studenti končí studium, mladí

dělníci odcházejí na vojnu, děvčata se provdají a mají pak jiné starosti. Rodinu, zaměstnání, na koníčka nezbyvá čas. Dokončí sezonu a do nové už se nehlásí. Podle toho, jaké složení má soubor amatérů, se hledá i repertoár. Aby si pokud možno všichni zahráli. Ale zároveň se snažíme ověřovat, jaké jsou možnosti různých divadelních žánrů v provedení amatérského studia. Jde o mladé lidi, měli by tedy v nejširší míře působit právě na mladého diváka, který už vyrostl z pohádkových střevíčků. Muzikálová forma je blízká jak interpretům, tak těmto divákům. V posledních patnácti letech právě na tomto úseku dosáhl soubor řady úspěchů. Muzikály „Výtečníci“, „Princ a chudás“, „Festival“, „Malované na skle“ dosáhly velkého diváckého ohlasu. Měly i velmi dobrou inscenační úroveň, takže s některými reprezentovalo naše amatérské divadlo při různých příležitostech i v zahraničí. Po komedii „Thyl Ulenspiegel“ a pohádce „Činový vojáček“ nastudoval soubor k Roku českého divadla komedii Václava Klimenta Klicpery „Každý něco pro vlast“ v úpravě E. F. Buriana. Divadelní dramaturg naší činohry pomáhá v orientaci, nabízí hry, které pro soubor přicházejí v úvahu. Amatéři se pak pro určitou možnost rozhodnou. A protože máme studio zakotveno ve svém statutu, stává se i tento titul součástí našeho dramaturgického plánu, prochází stejným dramaturgickým řízením jako ostatní hry naší činohry nebo zpěvohry.“

„Kdo za nastudování odpovídá?“

„Uměleckým vedoucím amatérského studia je František Řehák. Herec, přední člen naší činohry a zkušený tvůrce. Před ním to byl Jan Zvoník, který od nás odešel do angažmá v brněnském divadle. František Řehák, stejně jako jeho předchůdce, mladé amatérské umělce vede, dává jim své bohaté zkušenosti, nové učí základům jevištní práce. Organizačně vede soubor ing. František Pachman, herec studia, v civilním povolání pracovník národního podniku NEALKO v Olomouci, také mladý a iniciativní člověk. Vedoucí souboru je současně hlavním režisérem, jeho asistentem je amatér, člen souboru studia. Soubor má i svou amatérskou hudební skupinu pro scénickou muziku nebo doprovod při hrách muzikálového typu.“

„To je opravdu podstatná pomoc. V čem spočívá ještě?“

„Naši amatéři mají takovou podporu, jako snad žádný amatérský soubor u nás. Text vybrané hry pro ně v Dilií zakoupíme nebo ho dáme rozmnožit, nebyl-li vydán. Divadlo platí i výtvarníka scény a kostýmů, dekorace i rekvizity vyrobí, což zase je pro soubor zdarma. Bezplatně využívají naše zkušební sály. Večer, když herecký soubor divadla hraje nebo má po pracovní době, přicházejí sem amatéři. I oni mají za sebou směny v práci nebo ve škole a zde se věnují svému hobby. Mají k dispozici našeho korepetitora. V Hodo-lanech má Státní divadlo Oldřicha Stibora pobočnou scénu, kde se uvádí hudební divadlo, opereta a pohádky. I toto divadlo má soubor k dispozici s celým technickým personálem, od jevištních techniků přes osvětlovače, šatnářky, uvaděčky, až po požární dozor. Vše jako profesionální soubor. V tom je právě výjimečné postavení našeho amatérského studia.“

„Je to pro vás i líheň talentů?“

„Rozhodně to není záměr. Jde o skutečné amatéry, kteří našli v divadle svou zálibu a jako zálibu divadlo pěstují. Samozřejmě, že je někdy používáme i v souboru jako statisty. A nelze opomenout, že v tomto amatérském souboru začínali lidé, kteří mají dnes v českém dramatickém umění své pevné místo. Připomněl bych, že odtud vyšla například Hanka Maciuchová, Jan Kanyza, Ivana Korkotová z našeho vlastního souboru. Jde o hobby. Ale jak už to bývá, kdo propadne kouzlu divadla a má talent,

*„Amatéri“ při inscenaci Makarenka
Začínáme žít*

vytrvalost a odhodlání, může se do-pracovat k profesionálnímu jevišti, jak dokazují uvedené příklady.“

„Hovořil jste o zahraničních zájezdech amatérů.“

„Zahraníční zájezdy jsou vlastně výrazem uznání za kvalitu a cílevědomost umělecké práce souboru. Amatérské studio našeho divadla si udržuje neustále dobrou úroveň. To potvrzuje účast a umístění na okresních a krajských přehlídkách divadelních souborů. Řekl jsem, že soubor se neustále částečně obměňuje. Když se sejde skutečně kvalitní sestava a vydrží delší dobu, nastává zlatá éra souboru. To pak přicházejí inscenace, které dlouho nevymizí z paměti a jsou přímo předurčeny reprezentovat celé naše amatérské divadlo i před zahraniční veřejností. Já sám jsem byl s naší mládeží na festivalu ve Vídni a na turné po Rakousku. Vystupovali však i v Anglii, ve Francii a v dalších zemích.“

„Mají na to vliv podmínky, které mladým amatérům poskytnete?“

„Samozřejmě. Kdyby tyto podmínky nebyly, nedosahovali by tak výrazných úspěchů. Na mladých lidech vyžadujeme vlastně jen poctivý přístup a výdrž. Ostatní starosti přebíráme za ně. A často nejsou malé. Uvažme, jaká je dnešní energetická situace. Úspory a hospodárnost se vztahují i na divadla. Musíme se vyrovnat s touto situací. Přitom se mladým členům studia poskytuje z našeho plánu světlo, teplo, všechny podmínky k práci. Vedení divadla na sebe přebírá materiální starosti, které jinak amatérské soubory mají a musí je řešit. Členové mají i další výhody: Zadarmo chodí na naše divadelní představení. Ale mají možnost zúčastnit se zkoušek. Aranžovaných, oblíbených generálek. Vidí, že není rozdíl v přístupu k práci. Že dobré amatérské divadlo musí vznikat se stejnou uměleckou odpovědností jako profesionální. Rozdíl je jen v množství této práce, v tom, je-li povoláním nebo koníčkem. Ale umění samo je jen dobré nebo špatné. A my chceme, aby jak naši profesionálové, tak amatéři odváděli jen dobrou práci a dobré divadlo.“

„Což se daří.“

„Odráží se to i ve stoupajícím zájmu veřejnosti, ve stále se zvyšující návštěvnosti našich představení. Jak souboru, který navazuje na více než šedesátiletou tradici olomouckého divadla, tak našeho amatérského studia, které se už také může pochlubit dlouhou řadou let i představení, na něž se nemusí stydět.“ (pek)

hledání cesty

Hry Voskovce a Wericha se čas od času objevují na repertoáru amatérských divadel, a to většinou v případech, kdy soubor má ve svých řadách dvojici komiků, kteří jsou schopni „utáhnout“ role, které si autoři psali pro sebe na tělo.

Trochu jinak přistupovali k inscenování Balady z hadrů divadelníci ze Sezimova Ústí, protože nemají k dispozici typově odpovídající dvojici. V programu píší: „... při výběru hry jsme sáhli po takové (rozuměj dvojici), kde role dvou mužů z lidu... nemají už v samotném textu tolik prostoru. Navíc jsme ze hry vypustili předscény, o kterých si myslíme, že jsou natolik poznamenané autorstvem V + W, že nikdo jiný nemá právo je interpretovat (leďa by byl schopen v duchu hry si vytvořit předscény vlastní).“

Co takový přístup znamenal na jevišti? Hra nutně pozbyla část humoru, který ovšem je podstatnou složkou her Osvobozeného divadla. Na druhé straně tím inscenátoři zvýraznili baladickou rovinu hry a snad i myšlenkový dopad příběhu. Nešlo jim o „hru o prokletém básníkovi“, ale o „hru o prokletého básníka“.

Na scéně Petra Novotného, v kostýmech vytvořených Simonou Štorchovou doslova z hadrů a v režii Josefa Konráda tak mohou diváci v podání souboru ZK ROH v Sezimově Ústí skutečně vidět „... střet korupce, úplatkářství a omezenosti s upřímností a pravdou...“

Závěrem ještě jeden citát z programu: „Pokud se nám podařilo vyjádřit, na které straně v tomto střetu stojíme, nebyla naše práce zbytečná.“

(pek)

než se začalo zkoušet

V šest večer už je městský člověk ze zaměstnání doma, ale na vesnici, tam se od jara do podzimu na hodiny nehledí. Práce je nad hlavu. A tak není divu, že v tu dobu byla ještě Alena Dostálová, pracovnice rostlinné výroby JZD Polepy, na chmelnici. Snad by šla raději mezi přátele do kulturního domu v Černěvsi, ale pro tentokrát ji musí na zkoušku omluvit.

Ochotníci si už zvykli na to, že čas od času zasáhnou pracovní povinnosti členů do harmonogramu zkoušek. S tímhle problémem se musí umět vypořádat většina souborů. A pro ten černěveský je typické, že se v něm scházejí kromě družstevníků lidé nejružnějších profesí, kteří dojíždějí z širokého okolí.

Před léty bývalo na Litoměřicku několik vesnických souborů, ale dnes existuje už jen jediný reprezentant starých divadelních tradic, a to je soubor Osvětové besedy v Černěvsi, kulturní zařízení JZD Polabský chmelář Polepy. Právě tam jsme se zajeli podívat.

Oldřich Adamec, družstevník a dnes už důchodce, patří k nejstarším členům souboru. Je místní, a tak bývá na zkouškách první. Otevírá nám dveře do pěkného sálu zdejšího kulturního zařízení a za pár minut už přicházejí další ochotníci.

„Kdysi býval divadelní kroužek také v Roudnici nad Labem“, začíná naši malou besedu František Tůma, pra-

covník České státní pojišťovny. „Soubor se však rozpadl a několik „skalních“ začalo spolupracovat s Černěvsi. Když děláte s ochotníky šestařicet let, jako já, nedokážete jen tak přestat.“

Ani Věra Solnařová si nedovede svůj život bez divadla představit. Už plných dvaatřicet let vyplňuje práce v divadelních souborech její volný čas. I ona dojíždí z Roudnice do Černěvsi.

„Autobusové spojení není pro nás právě nejlepší. Ale naštěstí se vždycky najde některý ochotný kolega, který nás svezí autem.“

Dvě premiéry, pořad k MDŽ, k setkání brigád socialistické práce z JZD nebo pro důchodce, taková je každoroční pracovní náplň souboru, v němž se vedle sebe na jevišti setkávají zdravotní sestra, traktorista, zootechnik, úřednice či ženy z rostlinné výroby. Dveře souboru nejsou pro nikoho zavřené.

„Kdo má zájem, může v kroužku pracovat. My se jako zřizovatelé snažíme činnost ochotníků podporovat. Zapůjčujeme jim autobus na zájezdy, propagujeme jejich představení. Například letos před krajskou přehlídkou ve Frýdlantě sehráli ještě před soutěží Hrubínovu Křišťálovou noc pro naše důchodce.“ To jsou slova Václava Kühna, místopředsedy JZD Polepy.

„Vztahy mezi zřizovatelem a souborem jsou podle našeho názoru dob-

ré“, říká režisér Vlastimil Král. A pak už se beseda stáčí na jiné téma.

„Volba repertoáru je pro každý soubor moc důležitá“, pokračuje pracovník Agrozetu a režisér v jedné osobě. „Musíme vycházet z možností souboru. Přednost dáváme hram z současnosti, neboť je to tematika, která je členům souboru blízká a lépe mohou jednotlivé role zvládnout. Tyto inscenace nekladou většinou velké nároky na přestavby dekorací a odpadají problémy s vypůjčováním drahých kostýmů. K Roku českého divadla jsme si právě z takových her vybrali Hrubínovu Křišťálovou noc. Domnívám se, že právě vesnický soubor musí vycházet z toho, co má k dispozici, a určovat si úkoly, na něž herci stačí.“

Jiří Beer, Alena Dostálová, František Rivola, František Švarc či Oldřich Adamec, to jsou družstevníci z Polepy, pro něž se divadlo stalo neodmyslitelnou součástí jejich života. Spolu se svými přáteli z Roudnice, Danou Krauskopfovou, Miladou Slukovou, Věrou Solnařovou a Františkem Tůmou se pilně učí nové a nové texty, podřizují se pokynům režiséra a dvakrát v týdnu si dávají dostaveníčko v černěveském kulturním domě. Před premiérou je ve zdejším sále zastihnete skoro každý den. Divadlo je jejich radost a tu chtějí rozdávat i druhým.

Režisér se podíval na hodinky, čímž naznačil, že je čas přesunout se od stolku s dopitými šálky kávy na jeviště. Nikdo neprotestoval. Začalo se zkoušet.

DANIELA PRAŽANOVÁ

pomsta nebo pomoc?

Co je to vlastně porota divadelního představení? Jakou má tento sbor „ctihodných starců a moudrých žen“ vlastně funkci? A jak se vlastně tvářit na jeho odborné soudy, které uším divadelníkovým neznají vždycky dvakrát příjemně? Nediadelník se diví a amatér nemá v mnohém jasno. Takže i ona sezení souborů s porotou bývají rozdílná, což je dáno nejen různou kvalitou a inspirativností inscenací, ale především vztahem souborů k nim.

Praxe ukázala, že v tomto směru existuje v podstatě šest kategorií souborů:

1. Vleznazadisté — soubory s čitelnou myšlenkou „vlezte nám na záda“ v očích a rčení „naším divákům se to líbí“ na jazyku.

2. Jednouchisté — soubory s nadhledem typu „jen se vypovídejte, nám do toho nic není“. A s velmi krátkou pamětí.

3. Snažisté — snaží se poctivě porotu pochopit, ale nějak jim to nejde: jako kdyby řeči o jejich inscenaci byly vedeny v japonštině či jiném atraktivním jazyku. Chybí jim aspoň trochu hlubší znalosti divadelní problematiky. Ale pokud je snaha o poznání opravdu silná, není to stav beznadějný a soubor se může časem úspěšně přeorbit do kategorie 5 nebo 6 (viz dále).

4. Slepáisté — soubory, pro něž je porota něco jako papežská stolice; snaží se proto do detailu vyplnit všechny její připomínky k představení, a to bez ohledu na to, že někdy bývají — protože poroty pracují v různých složeních — i protikladné. Pochopí-li takový soubor, že porota jsou lidé, o divadle sice poučenější, ale přece jen lidé, kteří mohou nazírat jeden problém z různých hledisek, je i v tomto případě naděje k postupu do vyšší kategorie.

5. Přemýšlité — soubory, které porotu pozorně vyslechnou, o všem považují, podněty poroty vytřídí a nechají se inspirovat tím, co je jim blízké a co jsou schopni naplnovat.

6. Hledáisté-diskutéri — natolik vyspělé amatérské soubory (či soubory s vyspělými jedinci), mezi nimiž a porotou může probíhat oboustranný dialog týkající se i obecnějších problémů současného divadelnictví. Je jich bohužel jako šafránu.

Je veřejným přáním všech členů porot, aby poslední dvě kategorie byly co nejhojnější. Protože teprve pak dostává jejich práce ten pravý smysl. Pak mohou nevést monolog do prázdna či pomstychtivých zraků divadelníků nebo diskuse, v nichž není hlavní divadlo, ale „kdo dá komu na frak“. Mohou se v kolegiální atmosféře s amatérskými divadelníky dobírat podstaty jejich práce, mohou jim pomoci hledat vlastní cesty k divadelnímu sebevyjádření a k co nejplatinějšímu oslovení diváka. A navíc často i sami naleznou v takovém případě podněty k přemýšlení o vlastní profesionální práci.

ALENA GASPARIČOVÁ

A. N. ARBUZOV PĚTASEDMDEŠÁTNIKEM

Jedním z nejznámějších současných sovětských dramatiků je Alexej Nikolajevič Arbutov, který nedávno slavil pětasedmdesátiny. Narodil se v Moskvě, ale dětství a mládí prožil v Leningradě. Tam také v roce 1922 začal studovat na konzervatoři. Po roce odešel, aby se věnoval herectví a režii u jednoho putovního divadla, jichž bylo v té době v SSSR velké množství. Na počátku třicátých let se vrátil do Moskvy a začal spolupracovat s malými scénami Proletkultu. Tehdy vznikly jeho první hry Šest zamílovaných (1934), Daleká cesta (1936) a Táňa (1938). Všechny se setkaly s velkým ohlasem u kritiky i u diváků. Arbutovovy hry se vyznačují silným lyrickým nábojem, což se jeví jako pokračování tradice ruského melodramu. Blízká je Arbutovově poetice také forma vaudevillu, jež má v ruském dramatu též bohaté zázemí. U nás jsou dobře známy hry Irkutská historie a Můj ubohý Marat, které zaznamenaly úspěch i na amatérských scénách.

(ld)

KAMÍNEK Z HOSTÝNA

Za základním kamenem Národního divadla se vydali členové Divadla 6. května v Holešově a jejich přátelé v sobotu 28. května 1983. Nápad se zrodil na literárně hudebním večeru o Národním divadle, kde znovu zaznělo, že jedním ze základních kamenů, přivezených do Prahy pro stavbu Národního divadla byl i kámen z Hostýna. Aby ta soudobá „slavnost“ měla punc veskrze divadelní, oblekli se amatéři do pohádkových krojů, postavili se na kontroly jako u pravého turistického pochodu a vítali své příznivce různými požadavky a úkoly.

Vstupní zdravotní prohlídku absolvovali účastníci na rozcestí turistických cest vedoucích z Hostýna, setkali se dále s dědkem Yagem a babou Yagou (zde museli chtěnechtě přednášet básničky), na cestě je čekal vodník (dokonce i s jezírkiem), loupežníci (členové souboru historického šermu, kteří bez milosti přepadávali na Skalném všechny a vše co jim přišlo pod ruku), byl tu ohnivý muziček a v cíli cesty byli nefalšovaní celníci, kteří svými uniformami se štítkem ZLO mátlí mnohé a mnohé turisty. Celním poplatkem byl Kamínek z Hostýna, pravnuke základního kamene pro Národní divadlo, který musel každý účastník pochodu přinést a obsolvovat s ním celou osmikilometrovou túru až na Tesák. A pak se vzpomínalo, zpívalo, a plánovalo. Stále a

pořád se diskutuje v souborech, ale i na odborných setkáních, zda je živá ta tradice amatérského divadla, zda to naše konání má smysl, zda nejde jen o podivínství několika jedinců, zda je dost těch zapálených, pro které amatérské divadlo něco znamená. Na procházce za Základním kamenem Národního divadla se nás sešlo osmdesát pět. A to jistě mluví za všechno.

A protože bychom chtěli tradici pochodu udržet, za rok vás pozveme. Přijďte, Hostýnské hory jsou krásné!

HANA STEHLÍKOVÁ

PAVEL BOŠEK V MIKROFÓRU

Nedávno byla dána do prodeje deska Supraphonu nazvaná Nárožný, Bošek a Sláma v Mikrofóru. Jde o nahrávku z pražského klubu Dvojka z roku 1981; týden po odvysílání pořadu Pavel Bošek, redaktor časopisu Amatérská scéna, zemřel. A tak je deska i připomínkou nenávratného: jednoho typu humoru, který pramenil z potřeby vyprávět, fabulovat, spojovat nečekané. Je to intelektuální humor, který si volí jako témata všední skutečnost denního života. Je to humor zatížený myšlenkou, žádné levné estrádní klábosení.

(vp)

PODNETNÁ KONFERENCE

Koncem června se konala Pražská konference o amatérském divadle v podmínkách velkoměstské kultury. Připravil ji Kulturní dům hl. m. Prahy a pražský výbor Svazu českých divadelních ochotníků. Referát o základních rysech amatérského divadla před první světovou válkou přednesla PhDr. L. Kłosová, CSc. K funkci a místu amatérského divadla v divadelní kultuře velkého města vystoupil doc. J. Císař, CSc. O charakteru divadelní kultury profesionální i amatérské v hl. m. Praze pohovořil J. Vedral. Po diskusních vystoupeních rozhodl význam konference předseda Českého svazu divadelních ochotníků dr. M. Kyška. Na konferenci byla předána ocenění pražským pracovníkům amatérského divadelnictví.

(red)

Z UKVČ

Ústřední poradní sbor pro umělecký přednes se sešel první červnový pátek na jednání, které mělo bohatý program. Zabývalo se jednak aktuálními úkoly, jakými byly stav příprav Wolkrova Prostějova a Šrámkovy Sobotky, soutěže Českého svazu žen a Dělnického mládeže 1983, akcí, do jejichž konání v té chvíli zbývaly jen týdny či jako v případě soutěže ČSŽ jen dny, jednak úkoly dlouhodobějšími. Mezi nimi vyvolalo plodnou diskusi hodnocení úrovně letošních krajských soutěží, při němž se konstatoval růst přesvědčivosti výkonů v sólovém přednesu a rozdílnost růstu počtu i kvality nových mladých divadel poezie

v jednotlivých krajích (přesto se našlo šest krajů, které byly letos schopny navrhnout do ústřední soutěže národní po dvou kolektivech!). Naději na další zvýšení úrovně uměleckého přednesu sólového i kolektivního představuje možnost uspořádání dvouletého semináře přednesu v Solenících, na nějž by se jednou měsíčně na tři dny sjížděli zájemci ze všech českých a moravských krajů i z Prahy; poradní sbor vypracuje podrobnější návrh programu i kritérií výběru účastníků. Jednání byla přítomna nová vedoucí divadelního oddělení UKVČ s. Helena Beránková.

(jk)

K ROKU ČESKÉHO DIVADLA

Příspěvkem rychnovských ochotníků souboru Tyl k Roku českého divadla je hra anglického dramatika Jevana Braddona Thomase Charleyova teta v režii Vladimíra Friba. Na podzim uvede soubor Tyl Strakonického dudáka.

(as)

MAJÍ RADOST ZE HRY

Soubor Malého divadla MKS Kolín nastudoval pohádku Jaromíra Sypala O Vendulce a Vitouškovi. Hra přesně odpovídá uměleckým silám i technickým možnostem souboru. Má humor blízký dětem i dospělým, divadelnost, fantazii i napínavou zápletku. To vše režisérka i herci využili v plné míře. Představení má jednotný řád i žánrovou čistotu, výraznou pohybovou kulturu a až na malé výjimky čistou dikci. Obsazení optimálně využívá předností a schopností každého jednotlivce; po herecké stránce je představení výrazně vyrovnané, bez zjevných slabin. Písňe jak textově tak hudebně odpovídají žánru i pěveckým schopnostem herců. Scéna sice tradičně, ale poutavě vytváří pro děti patřičnou atmosféru. Umělecká vyspělost a zkušenost spolu s technickou vytříbeností je okouřena radostí ze hry a dokonce pobavit a strhnout dětské diváky sice vděčně, ale zároveň náročně.

Na okresní divadelní přehlídce udělila porota hlavní ceny: souboru, D. Serbusové za režii, K. Vokálové (Vendulka) za ženský herecký výkon a L. Votroubkovi (Vitoušek) za mužský herecký výkon.

MILUŠ MAYEROVÁ

FOTO P. HRDINA

nechtělo se nám, nechtělo domů...

Všeho dobrého bývá do třetice, i želče jsou tři: u Vyškova, u Zátce a u Tábora. My jsme jeli do té třetí. Celý soubor. Za odměnu. Za půlroční pilné vyšívání na baladě Jana Bora Zuzana Vojtřová. Tak se nám, z kraje pod Beskydami, najednou a docela nečekaně přiblížila soběslavská Blata a celý líbezný kraj Zuzany Vojtřové.

Je pátek 27. května 1983. Vesnička na mírném návrší uvítala nás široce rozkročenými vraty bývalých selských gruntů (odborně se tomu asi říká jihočeská lidová architektura), ladovsky rozesmátá, svátečně vydrhnutá, učesaná, vyšňořená. Třepetalky nás směřovaly před divadlo. Ještě jsme se všichni z autobusu ani nevysypali a už nás spěchal uvítat všudypřítomný a věčně usměvavý Láďa Lhota. A aby nás nestor a spiritus agens českého ochotnického dění, otec myšlenky I. Želče mohl uvítat, bylo ho třeba nejdříve vysvobodit ze zajetí houfu oblehatelek. Když jsme se k němu prorubali, statečně jsme se bránili slzám. U prezentace, dekorování trikolórami, vítali jsme se s celým štábem ÚV SČDO: předsedou dr. Milanem Kyškou, dr. Zdeňkem Koktou, Pepíkem Svobodou a dalšími.

Pak už všechno šlo ráz na ráz. Nebylo kdy ani rozbalit a hajdy na slavnostní zahájení. Nezahajovalo se konvenčně fanfárami, ale sbor devíti pištců přednesl slavnostní znělku zkomponovanou dr. Karlem Daňhelem jen pro tuto příležitost. Podezřívavé jazyky pomluvíly hned pořadatele, že vzali pištce proto, aby si šplhli u předsedy poroty dr. Kokty, který je solistou na flétnu. Mluvílo se stručně, věcně, srdečně, jak by tomu mělo být všude. Jen předseda želečského MNV jako předřečník své následovníky poněkud převezl; mluvil spatra. A vůbec nejstručněji pozdravil slavnostní auditorium předseda zdejších ochotníků Prokop Mareš: „Jenže já nejsem řečník, ale ochotník. Vítám vás u nás, ale protože mnoho řečí nepřesvědčí, nemluví už, makám.“

Po obsáhlé večeři — vzorné stolování bylo trvalou ozdobou celého festivalu — strávili jsme první tři jednoaktovky: červenokosteleckou, oslavskou a boletickou. Protože žádný

soubor tu neměl už co ztratit, hrálo se s chutí, s vervou a s radostí, která z jeviště proudila hledištěm a strhávala ho k potleskům na otevřené scéně. O přestávkách jsme hned hodnotili, předháněli porotu. To se ví, že jen v důvěrných rozhovorech při sledování výstavy divadelních fotografií ze soutěže ÚV SČDO nebo u nástěnných novin, zachycujících historii místního ochotnického souboru.

Po představení jsme se rozdrobili na skupiny: jedni šli procházkou až nahoru na Želečský kopec rozsvěcovat hvězdy nad Blaty, jiní seběhli dolů k rybníku do náruči smeček komárů, další šli spát. A ti nejotlužilejší zašli do kavárničky zazpívat si „Vinečko bílé... vinečko rudé...“. Zatím co ti poslední, organizační Devítka v čele s Marcelem Křížem se smetáky a utěrkami dávala po představení do pořádku sál, jeviště a přilehlé místnosti, aby na zítřek byly již připraveny.

O půlnoci volala Želeč pohotovost. Kooptovaného Štramberáka, Láďu Bednáře, už po cestě škádlil zub a večer mu tvář zatekla. V půlnodíně byl Láďa v táboreské nemocnici. Vrátil se bez zubu, ale stihl to ještě do kavárny, i když už bylo k ránu. Na divčí ubytovně se též málo spalo. Probíhala tam soutěž o nočního slavičky. Zvítězila Jiřka, nápořka z Palárny, za přesvědčivě přednesenou píseň ze sbírky Sušilovy „Mám zlatého ptáčka, mám!“ Kavárenští hosté teprve zhasínali poslední hvězdy, zatímco odpočatá a vyspaná Štramberská rozvědka se vydala po stopách Marie Glazarové, nejúspěšnější představitelky Zuzany Vojtřové, která tu svého času do Želče přišla na boso hledat hrdinčin hrob. Nenašla. Ani my ne, protože v Želči není hřbitov. V Želči není už mlýn ani ovčín, ukazují tu jen pastoušku, v níž rostl známý pražský herec Langmüller.

Sobotní den byl akcemi nabit. Dopoledne se konala dvě představení loutkářského souboru Pimpler z Prahy a odpoledne se šlo na exkursi do dozrávárny sýrů a do plemenářského podniku. „Nejlepší sýr na světě najdeš pouze v Madetě“ — a tu je právě jedna z provozoven podniku.

Oč spokojenější jsme byli zde, o to větší zklamání nás čekalo v plemenářském podniku, když nám místo 1200 plemeníků ukázali jen stroje, traktory a auta. Bohužel, nesplňovali jsme hygienické předpisy.

Po tomto extempore jsme se vrátili do divadla, kde herci Divadla S. K. Neumann, Jan Skopeček a Petr Svoboda, s námi besedovali o hercově spolupráci s režisérem.

Teprve po dvou posledních jednoaktovkách, zvláště po báječném Kamenném chodníčku Martinských, na němž se i porotci dokořán a dosyta vynasmáli, začali jsme všichni litovat, proč vše krásné trvá jen tak krátce, a kdo to vymyslel, aby se už jelo domů. Celý večer byl už v moll.

Dobré bydlo kazí dobrý mrav a lidi, říkali dědové. Ba, v neděli se mnohým už ani k dobrému snídani vstávat nechtělo. Ale nakonec nedělní program nikomu neušel. Zahajoval ho národopisný soubor z nedaleké Vlavičboře. Otevřel pokladnici blaťáckých písní a tanců. Předvedl i rozvernou, výhradně babskou záležitost — jalové hody na Blatsku, ano i s koláčem Měchurou. Běda chlapovi, který by rušil babský rej! Stihl by ho pekelný trest: baby by ho utancovaly k smrti.

Další pořad byl už jen záležitostí poroty, předsednictva ÚV SČDO a místních pořadatelů. Když předseda poroty dr. Zdeňk Kokta vyhlášoval výsledky a předseda SČDO dr. Milan Kyška s patrony předávali diplomy, vyznamenání a dary, obecenstvo se mohlo utleskat. Tentokrát už určitě nebylo na nikoho zapomenuto. Vždyť pořadatele i porotce zaskočili, když každého z nich obdarovali.

Ještě jednou se pak divadlo potleskem otřásalo v základech; to když ti dva nejzasloužilejší z Devítky, Marcel Kříž a Prokop Mareš, přijímali vyznamenání nejvyšší — Zlatý odznak SČDO.

I hosté ze Štramberka dostali vzácný dar — za posvátného ticha zazněl pro ně láskyplný hlas národního umělce Zdeňka Štěpánka, jak v roli posledního z Rožmberků, Petra Voka, se vyznává z obdivu nad spanilostmi a půvaby jihočeské krajiny, jejíž obraz jim pak na památku uzavření přátelství věnoval předseda MNV.

Devítka pištců naposled zahrála znělku a nad bohatstvím dojmů z těch báječných 40 hodin prožitých v Želči se opona zavřela. Poctivě a dobré dílo uprostřed Roku českého divadla se zdařilo. Blahopřejeme ÚV SČDO a všem, kdo se o ně zasloužili. Úspěšně byla završena velmi užitečná a ochotníky žádaná soutěž tak pohříchu opomíjených jednoaktových her.

Nechtělo se nám, nechtělo domů, ale když jsme se ubezpečili, že i dalším ročníkům této přehlídky byl položen pevný základ, hned lehčeji jsme se loučili.

BOHUMIL MATULA

komise Svazu českých divadelních ochotníků

pro zájmovou uměleckou činnost

V posledních dvou letech došlo k velkému rozmachu spolupráce profesionálních umělců, sdružených v SČDU a amatérských divadelníků. Spolupráce se začíná rozšiřovat i na další druhy umění. Tato aktivita se děje v intencích Stanov SČDU, je stimulována výzvou ÚVOS a má v současné době určité charakteristické rysy, dané stavem amatérského divadla i znalostí jeho vedoucích kádřů toho, co lze od profesionálů získat.

Vedle ústřední komise existují ve všech českých krajích komise pro ZUČ při krajských pobočkách, které se scházejí nejčastěji čtyřikrát ročně. Ústřední komise pro ZUČ při SČDU se sešla 16. května. Již dříve komise vypracovala a podala vyšším svazovým orgánům návrh Zásad pro hodnocení a oceňování členů SČDU za metodickou pomoc a spolupráci se soubory ZUČ. Protože tento návrh byl přijat, mohla komise na svém květnovém zasedání zástupce krajských poboček již informovat, co se očekuje a jakým způsobem mají krajské pobočky předkládat návrhy na prémie Českého literárního fondu a na věcné ceny, které věnuje Český výbor odborového svazu. Oceňování iniciativního a trvale aktivního úsilí profesionála mezi amatéry odpovídá jak zájmu amatérského hnutí a ideovým zásadám činnosti uměleckého svazu, tak zájmu estetické výchovy jako směřování celospolečenského dopadu.

Na prvních jednáních krajských komisí již byly konkrétně projednány návrhy na ocenění profesionálů, přičemž se přihlíží tentokrát i k aktivitě za minulá léta. Ocenění se dostane společenského uznání pomoci profesionálů jak amatérům, tak metodice.

Jednou z nedořešených věcí, která vystupuje do popředí právě v souvislosti s přípravou ocenění na půdě SČDU, je širší využití nabízené pomoci. Existuje řada souborů, které docílují na národních soutěžích různého umístění, které pomoc profesionálů využívají. Podle výsledků národních soutěží amatérského divadla v roce 1982 je ale zřejmé, že řada souborů by dokázala své postřehy a svá hod-

nocení světa vyjádřit obratněji, jestliže by jim profesionál pomohl v technice, jindy ve volbě. Nejčastěji kulhá dramaturgická spolupráce s režii v průběhu přípravy inscenace. Podle zprávy předsedy pražské pobočky zasloužilého umělce Zdeňka Buchvaldka na lednové konferenci pobočky v roce 1982 profesionálové jsou ochotni pomoc poskytovat, ale nejsou o ni žádáni. Tato pravda trvá. Podle mého odhadu v roce 1982 se každý osmý až devátý amatérský soubor, který se ocitl na krajské přehlídce, nějakým způsobem s profesionální pomocí setkal, což je málo. A je to ke škodě amatérského divadla. V SSSR dostává amatérský soubor, který docílí určitého počtu vystoupení a premiér odbornou pomoc obdobnou: stát souboru dodá a platí vysokoškolsky vzdělaného režiséra, který se této práci věnuje na trvalý pracovní úvazek. Amatér pak neobjevuje vynalezené a může své představy realizovat na prknech rychleji, efektivněji. Pomoc šetří čas a brání v omylech.

Proč dnes váhají další soubory nad přijetím pomoci?

Snad mají za to, že jim profesionálové budou rušit jejich kruhy; amatéři jsou nedůvěřiví a snad předpokládají. Jisté rezervy jsou dnes zřejmě u krajských kulturních výchovných zařízení, která by mohla lépe ve svém kraji znát jak potřeby u souborů, a to na základě svého šetření, tak možnosti získat kádry z krajské pobočky. Je potřebný jakýsi pružnější dispečink.

Členové odborné komise SČDU orientují pochopitelně v letošním roce na Rok českého divadla, programově se seznamují se specifičností práce amatérů právě v letošním roce. Komise pracuje s plánem festivalů a přehlídek ZUČ, na něž deleguje své zástupce a plánuje výjezd a zasedání na Národní přehlídku ruských a sovětských her ve Svitavách. Dále míní komise propagovat práci amatérského divadla ve větší míře v televizi, rozhlasu aj. Lze očekávat, že letošní národní plán odborné komise při SČDU a komisí v krajích připraví podmínky pro hlubší spolupráci SČDU a amatérů a bude mít dlouhodobý dopad ideový i odborný.

čtenáři se ptají...

Zajímalo by nás, jakým způsobem je možno stát se členy Svazu českých divadelních ochotníků.

M. H., Karviná

Zcela jednoduše: vyplníte a odevzdáte přihlášku. Přihlášku získáte buď v krajské či okresní pobočce SČDO nebo přímo na pražské adrese: Svaz českých divadelních ochotníků, Krymská 21, 100 00 Praha 10.

Jak často se nadále bude konat Šrámkův Písek?

L. T., Praha

Šrámkův Písek se bude i nadále konat jednou za dva roky. Vždy v roce, kdy nebude Šrámkův Písek, proběhne tzv. Dílna, která se v tomto roce koná v Brně koncem srpna a začátkem září. Jejím hlavním posláním je formou seminářů a praktických cvičení pod vedením zkušených lektorů zkvalitňovat úroveň divadel malých jevištních forem.

Zúčastnila jsem se několika recitačních soutěží, ale většinou mi už v prvním okresním kole porota vytkla „dramaturgický výběr“. Poďte mi, jak bych měla postupovat – je mi 17 let a přednesu bych se chtěla věnovat dál.

J. M., Litoměřice

Nepíšete bohužel podrobněji, jaké autory jste recitovala; vzhledem k věku by se Váš dramaturgický výběr měl orientovat na autory či autorky, jejichž pocitovému světu vyjádřenému ve verších můžete plně porozumět a o to promyšleněji pak předat svým přednesem dál. Čtete Literární měsíčník a Kmen (příloha Tvorby), kde pravidelně tisknou současní mladí spisovatelé. U těch, jejichž tvorba Vás „chytne“, zůstaňte déle, snažte se najít v knihovně jejich sbírky, pozorně je pročtěte a promyslete – uvidíte, že tato cesta povede k cíli: k jistotě výběru. Metodickou radu či pomoc můžete získat také, což jste jistě už udělala, u pracovníků slovesných oborů na nejbližším okresním či krajském kulturním středisku (OKS, KKS); samozřejmě také u svých pedagogů.

v Ostrově poprvé

Klubová tvorba je pojmenování relativně nové, ale jeho institucionalizace již volá po tom, aby se z něho stal skutečný pojem. Takové kvalitativní povýšení do sféry pojmů je důležité nejenom pro odborné mluvení a psaní o klubové tvorbě, ale i pro jakékoli operace s významem tohoto označení. Není pochyb o tom, že takových operací je ve sféře řízení kultury řada a zřejmě budou ještě přibývat: na klubovou tvorbu se vztahují různé předpisy a nařízení, je vykazována ve statistikách, konají se přehlídky klubové tvorby atd. Pro všechny takové a podobné účely musí být nějak vymezeno, co je a co není klubová tvorba — alespoň principiálně, neboť ostré hranice určit zřejmě nelze a ani to není zapotřebí.

Klubovou tvorbou se obecně myslí umění, prezentované v klubech mládeže (nejčastěji SSM). Druhé není nijak určeno, může to být stejně literatura jako hudba, výtvarné umění, film nebo divadlo. Přesto lze říci, že v každém případě zde musí být jistý prvek divadelnosti: žádný klubový program se totiž neobejde bez živého účinkujícího, ať již je to skutečný herec v divadelním smyslu slova nebo jenom konferenciér, moderátor, „animátor“, či jak se za starých časů při lidových zábavách říkalo „tlamač“. (Najdeme např. u B. Němcové.) Zvláště v případech, že jde o reprodukovanou hudbu, slovesnost, o filmy nebo výtvarná díla, je tento člověk nezbytným prostředníkem mezi dílem a publikem — má-li být celá záležitost chápána jako pořad **klubový**. Je oním v podstatě divadelním elementem, spojujícím vnímatele a vnímané, konzumenty a dílo — jinými slovy — obě strany pomyslné rampy.

Vedle tohoto obecného prvku divadelnosti je klubová tvorba dána především relativně malým prostorem, převahou tzv. lehčích žánrů, tvarovou uvolněností a pestrostí. To vše ji pojí s běžně užívaným označením „malé divadelní formy“. Navíc je tu ale ještě výrazné zacílení na mládež. Do značné míry se dokonce předpokládá, že půjde o zacílení na generační vrstevníky, neboť zvláště u amatérské klubové tvorby budou zřejmě mladí převažovat jak mezi účinkujícími, tak i mezi návštěvníky.

Vezmeme-li v úvahu všechna uvedená kritéria, zjišťujeme, že označení klubová tvorba je latentním pojmem taxonomické řady **funkční oblast** (srv. Základní pojmy divadla, AS 1982). Pro chápání nějakého programu jako klubové tvorby je rozhodující způsob a místo prezentace a divácká adresa. V tom se klubová tvorba podobá jiným označením typu funkční oblast jako jsou např.: umění v televizi, domácí (rodinné) umění, chrámové umění apod.

Vše, co bylo dosud řečeno obecně, můžeme stvrdit i v konkrétní praxi — na příkladu I. ročníku západočeské klubové tvorby, krajské soutěží amatérské přehlídky, která se

konala 10.—12. 6. v Ostrově nad Ohří.

Diskotéky jsou v klubech zřejmě z pořadů nejfrekventovanějších. V Ostrově soutěžily dvě poslechové: Beatles v písních a obrazech a Country diskotéka. Vedle nedostatečné hodnoty informační trpěly obě nedostatky ryze divadelními. Discjockeyové nejenomže nedokázali navázat kontakt s publikem, ale ani se o něj příliš nesnažili. Své nepřilíživě kvalifikované texty jednotvárně četli z papírů, nedokázali vyjádřit své subjektivní zaujetí prezentovanou hudbou. Další divadelně technickou vadou byla i špatná výslovnost, zde nejenom češtiny, ale i angličtiny. Konečně — pokud je při diskotéce používáno i promítání diapozitivů, měly by zásadně významově korespondovat s mluveným nebo zpívaným textem. To se vztahuje i na následující mimosoutěžní diskotéku profesionála J. Berky. Bez významového propojení s vlastní náplní diskotéky se kombinovaný obraz stává absurdním a bylo by zřejmě lepší se jej zříci. Základní myšlenkové sjednocení pořadu je jistě požadavkem minimálním.

Úspěšně vystoupilo Divadlo na podlaže Osvětové besedy Loket. (Čestné uznání poroty.) Jejich Ředitelská pohádka byla ukázkou plnokrevného autorského divadla, zaměřeného primárně na dětské publikum, ale schopného i pohotového improvizacího přeorientování na diváky dospělé. Nevšední kontakt s publikem, smysl pro humor, cit pro gag a rytmus, to vše jsou klady, které často chybí i profesionálům.

Další tři pořady byly hodnoceny jako nejlepší s tím, že z nich budou některé vybrány na celostátní klubovou přehlídku ve Valašském Meziříčí letos koncem října.

Srdcový střelec — program klubu mládeže Dominik z Plzně. Typický klubový program. Mladí autoři četli své práce a přednášeli též ukázky z dosud nepublikované tvorby svých vrstevníků. Jako autorka i recitátorka se tu blýskla Michaela Pánková. Několika humorně-satirickými písněmi přispělo kytarové duo Potemník — opět vlastní tvorba. Celý pořad měl

hezkou publicistickou atmosféru živých novin. Svým žánrovým zaměřením se zdál být vhodným kandidátem na přehlídku satirické tvorby Olo-moucký tvarůžek.

Malířův svět byl kultivovaný pořad renesanční hudby a recitace. Připravil jej soubor Ars Musica při plzeňské pobožce Hudební mládeže pod vedením A. Rypana. Orchestr se skládal převážně z posluchačů konzervatoře, což se projevilo na profesionální úrovni hudební produkce. Na dobré úrovni byla ale i recitace lyrických veršů v podání sourozenců Potužákových. Jedinou slabinou byla slabá vazba s dílem Raffaella Santi (šlo o pořad k 500. výročí jeho narození). Zde by snad pomohlo i prosté, průběžné a nekomentované promítání reprodukcí jeho děl.

Za nejlepší program celé přehlídky považují ve shodě s porotou recitačně hudební pásmo Svět je báječné místo k narození. (Osvětová beseda Loket.) Představení strukturálně jednoduché až konvenční, ale přesto umělecky vynikající a občansky burčující. Jan a Marcela Hadravovi recitovali s úžasnou schopností výrazu a apelativností humanisticky angažované verše L. Ferlinghettiho. Jednotlivé básně byly prokládány jazzovými improvizacemi dua P. Novotný — kytara, K. Hegeviš — trombón. Dokonalé, tiché, podmanivé. Vše naprosto autentické, žádné mikrofony, žádné zesilovače, žádná reprodukováná hudba. Nejjednoduššími prostředky bylo dosahováno maximálního emocionálního účinku, v popředí stála neustále filozofická hloubka sdělovaných myšlenek. Je to pořad náročný do té míry, že v běžné zábavné klubové produkci bude vždy zřejmě výjimkou. Ve vlastním zájmu by si ale všechny kluby mládeže měly čas od času takovou výjimku dovolit.

PETR PAVLOVSKÝ

Recitační skupina Vpřed — Hledání
FOTO J. KOŠAR

třicetiletá tradice ochotníků ze Štěpánkovic nedali se odradit

Ochotnický soubor ve Štěpánkovicích na Opavsku založili tu z touhy propagovat české divadlo a hrát lidem pro potěšení. Bylo to v roce 1954. Ale už za předmnichovské republiky se tady hrávalo. Štěpánkovice totiž patřily k Hlučínsku, které bylo k Československé republice připojeno na základě plebiscitu 4. února 1920. Ani fašistická okupace neodradila štěpánkovické ochotníky pokračovat ve staré tradici. Již v roce 1946 nacvičili první divadelní hru.

Ochotnický soubor ve Štěpánkovicích dlouhá léta vedl Emerich Kurka, který si dodnes ještě zahraje, například v Jiráskově Lucerně. A takových ochotníků je ve Štěpánkovicích hodně. Ráno fárají do dolů, pracují v ostravských hutích nebo na polích místního JZD 9. května v Kravařích a večer zkoušejí. Vypracovali se už na přední místa v okrese Opava i v Severomoravském kraji.

Dnes vede soubor ve Štěpánkovicích vesnický učitel Jan Katolický. „Náš soubor“ — říká — „oslaví v příštím roce 30 let své existence. Za ty roky se u nás ledacos změnilo, ale chuť hrát dobré ochotnické divadlo tu zůstala. Ovšem, podmínky pro ochotnickou činnost se také podstatně změnily a tak musíme hledat nové formy. Jaké máme problémy? Největší jsou s jevištěm. V domě kultury, který jsme svépomocí budovali v roce 1964 nákladem téměř dvou milionů korun, je zapotřebí na jevišti nová elektroinstalace a Divadelní služba v Újezdě u Brna, která tyto práce provádí, může je udělat za dva milióny korun. Na to bohužel nemáme a tak jsme od roku 1981 bez jeviště. Sál

s kapacitou 340 míst se využívá jen k promítání filmů.“

Jinde by asi ochotnický soubor dávno už zanikl, ale ve Štěpánkovicích si poradili. Pustili se do malých jevištních forem. Zvlášť oblíbené jsou Večery poezie, které se konají v malém sále domu kultury. „Programy trvají zhruba 40 až 60 minut a diváci si je oblíbili“ — dodává Jan Katolický. „Vystupovali jsme v sále, kde je stolové zařízení pro 100 až 150 lidí. S dialogem na motivy divadelní hry „Matka“ od Karla Čapka jsme úspěšně absolvovali krajské kolo malých jevištních forem v Kopřivnici a postoupili do ústředního kola v Hlinsku.“ Vedoucí souboru Jan Katolický získal za recitaci poezie F. Halase Já se tam vrátím... ocenění. Soubor tvoří 25 lidí různých profesí, dělníků, zemědělců a studentů. Kromě toho při pionýrské organizaci SSM působí ještě dětský divadelní soubor „Haraburdici“, který rovněž vede učitel Jan Katolický. I tento dětský soubor získal sympatie diváků všude tam, kde vystupoval.

A jaké plány mají štěpánkovičtí ochotníci do budoucna? Ještě letos

nastudují pásmo poezie od J. Žáčka a Šebánka jakou barvu má mládí a hru Z pohádky do pohádky od A. Mikulky. Prostě ve Štěpánkovicích se nevzdávají.

A až se letos na podzim zvedne opona v nově rekonstruovaném Národním divadle, bude je hrát u srdce vědomí, že patřili k těm prostým lidem z vesnice, obětavým ochotníkům, kteří si tu odpracovali celou řadu pátků, sobot i nedělí na výzvu Ústředního výboru Svazu českých divadelních ochotníků. Takový je jejich přínos k Roku českého divadla.

VÁCLAV PASTOR

FOTO OS ŠTĚPÁNKOVICE
TEICHMAN — MAREK

Záběr z vystoupení dětského ochotnického souboru Haraburdici. Hra A. Mikulky Z pohádky do pohádky

RECITÁTOŘI, ČETLI JSTE?

Slovenští recitátoři sahají k české poezii poměrně často. Dosahují s ní dokonce velkých úspěchů, jen náhodně si vzpomínám třeba na Marcela Šustka se Skálovým Balzákem či Táňu Linetovou s úryvkem z Holanovy Noci z Hamletem. Čeští recitátoři zatím zrodili slovenské literatury příliš nevyužívají, slovenští autoři jsou v jejich repertoáru spíše výjimkou. Je to škoda — dnešní slovenská poezie je na velice dobré úrovni, jednotliví autoři starší, střední, ale i mladší generace stojí za soustavnou pozornost. Jejich osobitý hlas by mohl a měl zaznít častěji i v českých zemích, nejen ze závořlosti.

Obvyklou otázku po pramenech, z nichž lze čerpat, lze opět, jako i v minulých případech, zodpovědět

snadno. Pravidelně přináší pohledy do současnosti slovenské literatury Literární měsíčník, často lze číst novou slovenskou tvorbu na stránkách Kmene, příloze Tvorby. Také knižní prameny jsou na dosah. Základní informace a přehled poskytnou dvě antologie. Mladý den (ČS 1975) z řady známých „desítek“ přináší v překladech českých básníků pohled do dílny jejich slovenských soupeřů či kolegů: Laca Novomeského, Jána Poničana, Jána Smreka, Andreje Plávky, Jána Kostry, Pavola Horova, Vladimíra Reisela, Vojtecha Mihálíka, Miroslava Válka a Milana Rújuse. Básně vybral, uspořádal a knihu úvodním slovem a medailónky o autorech opatřil významný slovenský literární vědec Karol Rosenbaum. Naleznete tu mnohé skvosty slovenské lyriky i hodnotné verše příležitostně. V. I. L., Analýzu či Rekviem L. Novomeského, Ódu na Prahu a Noční báseň

J. Poničana, Matku a Testament A. Plávky, sonety a meditativní zpověď Před zrcadlem J. Kostry, Koráby z Janova P. Horova, Komunisty V. Mihálíka, Zkázku Titaniku M. Válka a další. Obřad s plamenem (Práce 1982) je autorskou antologií českého překladatele Oldřicha Rafaje, který ve své knize představuje dalších deset slovenských básníků střední a mladší generace, narozených 1932—1940. Jsou to tvůrci silní a osobití, s vyhraněným rukopisem i pevným názorem na život, většinou už dostatečně známí i u nás, alespoň jmény: Lýdia Vadkerti-Gavorníková, Mikuláš Kováč, Jozef Mihalkovič, Ján Buzássy, Ján Stacho, Lubomír Feldek, Ján Šimonovič, Vlastimil Kovalčík, Marián Kováčik, Štefan Strážay. I tato druhá kniha vám může, milí recitátoři, být nejen dobrým zdrojem informace, ale přímo i pramenem pro výběr textů.

(jk)

Toto sousloví je v češtině užíváno ve třech základních významech, jež korespondují s významy slova DRAMA (1 a 2).

1. Umění dramatiků, tj. umění psát literární díla — dramata. V tomto významu se pojem „dramatické dílo“ stává synonymem pojmu DRAMA ve významu 1. Je to též jediný význam, který při začlenění do kontextu odborného teatrologického pojmosloví nevede k logickým rozporům a sémantickým nesrovnalostem.

2. Význam, existující vágně již dříve, ale pro vědecký pojem zavedený a definovaný v naší teorii umění Otakarem Zichem v knize Estetika dramatického umění (Praha 1931, dále jen E a číslo stránky). Zichovo vymezení významu pojmu kombinuje kritéria žánrová a druhová a proto jej nelze používat ani v jedné ani v druhé taxonomické řadě (DRUHY A ŽANRY UMĚNÍ).

Z hlediska **žánrového** je dramatické umění vymezeno tím, že je zobrazením tzv. dramatického děje. Tím Zich míní „vespolné jednání lidí“. Vespolek jednající lidi nazývá „dramatické osoby“. Z hlediska **druhového** je dramatické umění vymezeno tak, že nemůže překročit hranice divadla. To je dáno třemi požadavky: a) herectví, b) audiovizuálnost, c) neopakovatelnost.

Ad a) Dílo musí být realizováno herci, jejichž výkon musí mít „smyslovou názornost“. „Dramatický děj“ musí být smyslově vnímatelný, pouhá představa (jako při čtení) nepostačuje: „Nutnou existenční podmínkou dramatického díla jest **skutečné** (reálné) jeho provozování“ (E 22). Herectví je ústřední složkou dramatického umění, složkou nutnou a zároveň postačující. Vzhledem ke kritériím žánrovým trvá však Zich na tom, že herci musí být minimálně dva (vespolné jednání lidí). Sólové herectví z dramatického umění vylučuje.

Ad b) „Dramatické dílo se skládá ze dvou současných, nerozlučných a názorných složek **různorodých**, totiž z viditelné (optické) a slyšitelné (akustické)“ (E22). Tento požadavek je dále specifikován tak, že akustická složka se neobejde bez slov lidské řeči. Z dramatického umění jsou výslovně vyloučeny ty divadelní druhy, kde se nemluví ani nezpívá (pantomima, balet, tanec).

Ad c) „... dramatické dílo je dílo **časové**; probíhající v reálném čase, přijímá jeho vlastnosti, především jeho tranzitornost, pomíjelnost“ (E 23). Zich trvá na jedinečnosti a neopakovatelnosti „dramatického díla“. Srovnává artefakty hudby a „dramatického umění“, zdůrazňuje relativní zapsatelnost hudebního artefaktu (zapsatelnost znějící hudby do partitury) oproti nezapsatelnosti artefaktu divadelního (DIVADELNÍ PŘEDSTAVENÍ).

Zichův pojem „dramatického umění“ se stal rychle jedním ze základních pojmů české teatrologie a dodnes jím zůstává, i když má četné nevýhody.

(V pojmovém systému tohoto slovníku jej proto zásadně neužíváme.) Ty jsou zdánlivě likvidovány tím, že se pojmu používá ve vágním, Zichově přesnému vymezení neodpovídajícím a význam slova rozšiřujícím smyslu. Tím ale pozbývá smysluplnosti, přestává být odborným pojmem a stává se běžným slovem. Pokud jej tedy kdo používá v odborném textu, měl by tak činit dů-

Základní pojmy divadla●

dramatické (dramatická) umění

sledně v Zichově významu. V žádném případě nelze pojmu „dramatické umění“ užívat, jedná-li se o artefakty ne-divadelní, díla jiných druhů umění. Jak Zich výslovně uvádí, je „dramatické umění“ pojmem, označujícím množinu děl **uvnitř** množiny označené pojmem DIVADLO. Nelze jej tedy užívat ani jako synonyma pojmu divadlo, jak se zhusta děje i v odborné literatuře.

3. Častěji v plurálu („dramatická umění“): shrnující či „střeškové“ označení v nelegitimní funkci superdruhu umění. Mínil se tím obvykle divadlo, film, televizní i rozhlasové inscenace a většinou i veškeré zvukové realizace literatury, včetně tzv. uměleckého přednesu. Tento význam je, stejně jako pojem Zichův, odvozován od slova DRAMA (ve významu 2) a je v obecné češtině zakotven i v názvu některých institucí: „Svaz českých (popř. i československých) dramatických umělců“ sdružuje pracovníky shora uvedených uměleckých oborů; herectví se vyučuje na „dramatických“ odděleních konzervatoří a lidových škol umění. (Naproti tomu na AMU se příslušná fakulta jmenuje divadelní a nikoli dramatická.) Podobný význam má toto sousloví i v četných evropských jazycích.

V obecném jazyce je tento význam pochopitelně možný, ale v jazyce odborném, z hlediska obecné teorie umění, jde o význam mylný a zavádějící, zvláště pak v teatrologii.

Pojem „dramatická umění“ nemůže v žádném případě sloužit jako vyšší,

superdruhový pojem druhové taxonomické řady, a to proto, že odpovídá především taxonu **žánr** a nikoli taxonu druh. Říká **co** je příslušnými díly zobrazeno (námet), totiž **jednání**, a nikoli, jakými vyjadřovacími prostředky je sdělováno. Svým způsobem může jednání (každé, i lidské) zobrazit i hudba a také to činí. Přidáme-li kritéria druhová a řekneme-li, že jednání lidí je zobrazeno opět jednáním lidí (**jakl**), začne se sice pojem vztahovat pouze na divadlo, kinematografii a fonografii. Ani jeden z těchto druhů umění však pojem „dramatická umění“ nemůže zahrnout v celé šíři. Ani divadelní umění nelze do „dramatických umění“ zahrnout celé, protože divadelní představení nezobrazují jenom jednání lidí (např. tzv. čistý či výrazový tanec), tím méně v jednotlivých částech (sekvencích) představení. To plyne i ze Zichova vymezení, kde je výslovně konstatována existence **nedramatického** divadla.

Potřebu shrnujícího pojmu pro několik, z mnoha hledisek příbuzných druhů umění, o která se zde jedná (příbuzných např. velice častou účastí herecké tvorby), nemůže plnit ani pojem **umění scénická**, především pro nutně bezbřehé, až eufemistické vymezení (resp. nevymezení) pojmu **scéna**. Jako „střeškový“ pojem může naopak dobře fungovat v tomto slovníku pojem **UMĚNÍ POHYBOVÁ**, naznačený již v díle O. Hostinského.

PETR PAVLOVSKÝ

Slánská scéna ZK ROH Slaný — A. Casona: Stromy umírají vstoj

FOTO J. MAJDAN

Výběr pro vás

dilia

Josef Bouček: Noc pastýřů (9 m, 7 ž, kompars)

Alex Koenigsmark: Adié, miláčku! (8 m, 5 ž)

Teodor Mazilu: Nábytek a bolest (přel. J. Kvapil; 4 m, 2 ž) — Malá řada socialistických autorů, sv. 100

Vadim Korostyl'ov: Je světlý však můj žal (přel. J. Prokop; 5 m, 1 ž, kompars) — Malá řada socialistických autorů, sv. 102

Christo Ganev: Kde umírají sloni (přel. S. Černodrinski; 5 m, 1 ž)

Federico García Lorca: Krvavá svatba (přel. A. Přidal; 10 m, 10 ž, kompars) — devizově vázané

dilia

JAROSLAV BOUČEK NOC PASTÝŘŮ

Před lety vyšla v DILIA Boučkova hra Vstaň, mistře! jako slibný autorův divadelní počín. K námětu čerpajícímu ze života skladatele Jakuba Jana Ryby se J. Bouček vrátil a vytvořil k Roku českého divadla pro naši první scénu text nový s názvem Noc pastýřů.

Pro své zpracování období Rybova života, kdy vznikala Česká mše vánoční, zvolil dramatik působivou formu, v níž se vzájemně prolínají, konfrontují a umocňují jednotlivé dialogy a scény. Z jejich paralelního průběhu vyznívají nové myšlenky, nová spojení, nahlas nevyslovitelné podtexty, jež kompozice díla divákovi odhaluje. Přitom sám dramatický příběh Rybova kantorského působení v Rožmitále, jeho svár s místním farářem, s nevědomostí lidí i jeho osobní problémy v rodině a chvilka citového vzplanutí k nadané žačce, jsou i tak divadelně nosné a divácky přitažlivé.

Boučkova Noc pastýřů je jednou z nejlepších původních divadelních her, které doposud Rok českého divadla přinesl. Je to v této nové podobě text obtížný nejen herecky, ale především režijně. Náročný na promyšlené a důsledné aranžmá, na odkrytí právě těch významů, které přináší již zmíněné scénaristické prolínání situací. V herecké složce jsou samozřejmě nejnáročnější party obou rivalů, ale i mladého kaplana, Rybovy ženy i jeho mladičké ctitelky Pavly. Ovšem i ostatní větší, menší i epizodní postavy vyžadují od představitelů dobrou hereckou přípravu. Amatérský soubor, jehož dramaturgie by chtěla o Boučkově hře uvažovat, musí být rozhodně kolektiv zkušený a špičkový.

ALEX KOENIGSMARK ADIÉ, MILÁČKU!

Koenigsmarkova hra měla premiéru v Městských divadlech pražských. Je rovněž pro amatérské divadelníky a především ochotnického režiséra hrou náročnou a tudíž vhodnou spíše pro soubor s dobrou přípravou a zkušenostmi. Možná, že po prvním přečtení gravidní dceru se shání ženich, nachází se pochopitelně v řadách mladých tak na mnohé nezapůsobí, ale obtížný pro realizaci je už její žánr připomínající černou i absurdní komedii a grotesku zároveň.

Její děj je z časů minulých (30. léta), odehrává se v lázeňském městě a vypráví o lázeňském orchestru. Orchestru, který funguje spíše jako myšlenka podnikavého dirigenta, protože většinou jde o muzikantskou spodinu, hrající když tak jen po nočních podnikcích ne-

valné úrovně. Ale „symfonický lázeňský orchestr“ a jeho šéf, to už něco znamená i pro společenskou smetánku malého města, a tak je pro formu přijata harfenistka, i když všichni vědí, že si nemá v čem a kde zahrát.

Před divákem defiluje tedy ne sladěný kolektiv, ale naopak rozladěná galerie zvračených charakterů, předvádějících se v ne právě „melodických“ scénách, které vyvrcholí absurdní vraždou. Dirigentova manželka tu nonšalantně maskuje notorický alkoholismus, pro gravidní dceru se shání ženich, nachází se pochopitelně v řadách mladých ambiciózních, leč špatných muzikantů, protože manžel dcery jistě může zdědit i dirigentskou taktovku, tajemník orchestru je typem šplhouna, snaživce a utěšitele paní šéfové, domovník je tradičně udavač a pokrytec, jeho dcera trochu romantická, ale spíše ke všemu ochotná slečna. Nehorázná a drzá podnikavost, úpadek morálky, rvavost, kariérismus, zbabělost dovedené ad absurdum — to je to, co hra demaskuje. Není v ní vlastně jediný doopravdy pozitivní hrdina, ale autor zřejmě věří, že jemu podobný právě bude sedět v hledišti a při pohledu na jeviště a odchodu z divadla bude přemýšlet o špatně sehraných „nástrojích“ v „orchestru“ svého života a života svých současníků.

TEODOR MAZILU NÁBYTEK A BOLEST

Rumunská dramatika nepatří k příliš využívaným zdrojům pro ochotnickou dramaturgii. Přesto si některá díla z této oblasti pozornost zaslouží. V edici Malá řada socialistických autorů se objevuje titul Nábytek a bolest, jehož autorem je současný rumunský dramatik Teodor Mazilu. Je to ostrá satirická komedie, která vtípně, ale tvrdě pronásleduje rozkrádání státního majetku, především však takové to nenápadné, leč systematické ujiďání ze společného talíře, které se projevuje třeba jen tím, že vedoucí pracovník špatně vede podnik a nerozumí tomu, co dělá. Myslí na svůj prospěch a ne prospěch závodu.

Mazilu je neúprosný kritik a sleduje své zvolené typy doslova až do jejich ložnic, odkrývá tajná zákoutí jejich duší a úmyslů. Někdy až příliš podrobně, v textu mnohomluvně. Což je určitou literární závadou jeho divadelního textu, který jinak do češtiny dobře přetlumočil J. Kvapil.

Závažné společenské téma komedie je bohužel i pro nás aktuální a její satirický tón by byl v hledišti určitě vítaný. Stálo by tedy za to věnovat přečtení tohoto textu dramaturgickou i režijní pozornost a vhodně volenými škrty její zkrátit.

HELENA ŠIMKOVÁ

Známi a zapominaní

Zápiska příspěvků k postavení Národního divadla v Praze

BOLESTNÝ SVÁR VIKTORA DYKA

Léta před první světovou válkou jsou v divadelní historii označována jako vzduchoprázdno, nejistota, stagnace. Síla rozhodného nástupu v devadesátých letech vyprchala, tehdejší objevy teď už byly konvencí, dřívější dobytelské umělecké programy zkratily. Horečka doby rychle stoupala, soudobé drama ztrácelo však schopnost změřit ji. Nový pocit doby nacházel svůj výraz jinde, v nových proudcích literárních, ale hlavně v dalekosáhlé revoltě umění výtvarného. Na jevišti ožily stále znova známé obrazy ze života, schopné objektivně zjevit už jen malé a pro svět těsně před katastrofou nedůležité pravdy. Umění dušezpytných ponorů, zrcadlení prchavých nálad a záchvěvů atmosféry bylo vypěstováno k dokonalosti, jenomže ze světa mnohem drsnějšího, kde se žilo rychleji, prudčeji a jaksí víc „ve velkém“. Skupiny, vrstvy, třídy, národy byly v pohybu, ve viru protichůdných idejí vystávala potřeba zkoumat spíše typické, společné životní postoje než nitro jedinečných a neopakovatelných jedinců. Divadlo tedy ztrácelo bezprostřední a živý kontakt s dobou.

Žádná divadelní kultura si však pohodlí akademismu nemůže dopřát nadlouho. Proto bylo toto období zároveň vyznačeno horečným hledáním, celá divadelní Evropa, alespoň její mladší část, experimentovala. Pokusy to byly nejružnějších druhů i kvalit, ale z odstupu let vidíme zřetelně, že měly něco společného: úsilí najít znovu divadelnost, vyvést divadlo z uzavřeného intimního prostoru znovu na prkna, která budou skutečně znamenat celý svět, zbavit ho povinnosti kopírovat povrch skutečnosti, a vynalézat prostředky, které divadlu umožní prodat se a zveřejnit její skrytou podstatu.

Na tomto místě je nutné, jaksí pod čarou, připomenout jeden zajímavý a pro další vývoj až po naše dny podstatný rys: v čele revolty proti akademismu, v čele myšlenkového i formálního výboje divadla už nestál dramatický básník, ale režisér. Poprvé v historii ve své plné slávě a všemohoucnosti. Nejslavnější divadelnická jména první třetiny dvacátého století už nejsou jména dramatiků, ale režisérů. K. K. Stanislavskij ještě měl svého Čechova a Gorkého, ale Meierhold, Tairov, Reinhardt, Jessner a u nás K. H. Hilár už vlastně kromě klasiků nemají komu oddaně sloužit, koho následovat. Naopak, jsou to oni, kdo vede, diktuje a třeba i násilím přizpůsobuje starší i novou dramaturgiu svému vidění a citění. Max Reinhardt, berlínský režisér, u něhož se tehdy kdekdo z divadelní Evropy vyučil, první uslyšel naprosto oprávněnou výtku, že rozdvíjel nerozlučitelné pojmy divadlo a drama a dokázal, že dobré divadlo může existovat bez dobrého dramatu. (Též ovšem, že režisér může být nejen zprostředkova-

telem, ale i falšovatelem hodnot). Dokázal to tím, že uvolnil a k maximální efektní účinnosti dovedl všechny neliterární, jen divadelní scéně vlastní prostředky výrazu: magii herecké osobnosti jako takové a organizovaného, nepopisného a dynamického pohybu především, ale i svěbytného scénického prostoru, barev, světla a hudby. Ovšem cena, kterou za to divadlo zaplatilo, také nebyla malá: ztrácela se idea, pevný myšlenkový i morální bod, o něž by se divadelní dílo mohlo opřít. Nová syntéza se stala úkolem další generace.

Vzkříšení samostatnosti divadla, potvrzení faktu, že může být na literatuře závislé mnohem méně než se až dosud soudilo, samozřejmě zpětně tuto literaturu ovlivnilo. Z jeviště byl vyklizen realistický nábytek měšťanského pokoje, zmizela povinnost starat se o „pravděpodobnost“ dění, básníkovi byl dán k dispozici volný magický prostor, v němž mohl zhmotňovat své myšlenky i sny. Je nutné přiznat, že se tento volný prostor nenaplnil snadno. Bezradnost dramatu trvala déle než bezradnost samotného divadla. Pro dramatiky bylo těžší odpoutat se od oné bezpečné podpory, kterou představuje právě realistická pravděpodobnost. V této době jednoho z největších vývojových skoků, v době zlomu, jsou všude dost vzácní dramatici, kteří si dokázali najít pevný tvar a řád, orientovat se v požadavcích nové divadelnosti.

U nás k nim určitě patří **VIKTOR DYK** (1877–1931). Kvapil, v té době už uznávaný tvůrce stylu Národního divadla, mu vracel jednu hru za druhou se stručným odůvodněním: neproveditelné. Odkazoval ho tak nevědomky na druhou stranu barikády a na éru následující, na éru, kdy uvolněná samostatná tvárná síla divadla právě na provedení „neproveditelného“ dobývala svá největší vítězství. Premiéra Dykovy hry Zmoudření dona Quijota v Městském divadle na Vinohradech v červnu 1914 vstoupila do historie našeho divadla jako začátek nové etapy vývoje. Představení režíroval pohostinsky František Zavřel, žák Reinhardtův, režisér berlínského divadla Neues Schauspielhaus a ředitel smíchovského Uměleckého divadla, zřejmě naprosto mimořádná režisérská osobnost, jejíž dozrání bohužel zabránila předčasná smrt. Dyk byl věkem bližší generaci Kvapilově, ale svým uměleckým názorem patřil k těm, kteří právě přicházeli – éře Hilárově.

Narodil se v Pšovce u Mělníka jako syn hospodářského úředníka. Vystudoval gymnázium a v roce 1900 dokončil v Praze práva. Nikdy se ovšem jako právník neživil, byl literátem a novinářem. Je však možné, že suchá právníčnická mo-
hutnému talentu básnickému, jímž Dyk nepochybně oplýval,

přece jen něčím přispěla: charakteristickým rysem jeho tvorby básnické, prozaické i dramatické je schopnost pregnantního vyjádření, jasné zveřejnění domyšlené myšlenky, nepřípouštějící dvojí výklad.

Dyk je osobnost zajímavá v mnoha směrech, mimo jiné také tím, že se obvykle těžko zařazuje, že se nikdy nevešel a dodnes nevejde celý pod určitou nálepku. Všechno ještě navíc zkomplikovala jeho politická činnost. Byl nacionalista, před válkou člen i funkcionář tzv. strany státoprávní, která po válce splýnula s Mladočechy v pravicové národní demokracii. Dyk se tedy ocitl na nacionalistické pravici, ale vyjímá se tam podivně, skoro absurdně. Jednak proto, že skutečně drtivá většina kulturní a umělecké inteligence první republiky byla politicky orientována na levičáky, maximálně na umírněný střed. Ale hlavně proto, že Dykův nacionalismus má očividně propastně daleko k „nic než národ, hurá“ jeho vlastní strany, že ze všeho, co psal, dokonce i z politických pamfletů, vysvítá neustálý a bolestný svár mezi touhou věřit bezpodmínečně v mýtus národa s velkým N, a mezi nepodplatnou jasnožřivostí velkého básnického talentu, která tuto víru podkopávala, ironizovala, zesměšňovala.

Konečně, neustálý a bolestný svár protichůdných tendencí, citlivý průsečík dvojího směřování, střet polárních protikladů, paradoxní kontrast – to je osa, přesněji nerv celého Dykova rozsáhlého díla, jeho způsob nazírání světa.

Pro dramatika je tento způsob vidění světa zvlášť vhodný. Kromě několika aktovek a dramatických miniatur, pro něž bychom dneska asi těžko hledali místo v repertoáru (za přečtení však rozhodně stojí) napsal Dyk pět celovečerních her: Posel, Zmoudření dona Quijota, Velký mág, Revoluční triologie her se zdá, že s výjimkou Quijota budil Dyk vždycky spíš respekt než nadšení a spontánní ohlas. Dodneška nelze říci, že by byl dramatikem zapomínaným – je spíš obávaný, nehraje se proto, že ve strohé architektuře jeho her není místo pro detail, který by se mohl prostě líbit, pro malou ozdobnou hru ve hře, která je vždycky zárukou přitažlivosti.

Výchozí inspirací Dykovy dramatiky není konkrétní, srová životní zkušenost, ale teprve zobecňující idea, z této skutečnosti odvozená. Osou jeho dramát jsou typické životní postoje a jejich svár. Dyk přenáší do své dramatické tvorby principy svého básnictví: obraznou zkratku, náznak a nápořád, epigramatickou úsečnost, a ovšem svůj neomylný smysl pro paradox a pointu. Je pravda, že díky tomu působí dnes na nás jeho hry poněkud chladněji než jsme zvyklí zejména u her básníků. Ale na druhé straně – rozhledneme-li se dnes po usilování zejména amatérských souborů, shledáme, že právě tato vlastnost by mohla mluvit pro něj: tendence osvěžit se sprchou myšlení po procházce v houštinách citů je tu zřejmá.

Za přečtení stojí dílo celé – a je to četba zajímavá. Pro oživovací inscenační pokusy z něho pravděpodobně vypadne Posel – téměř ad absurdum vyhnáný portrét tvrdohlavé česko-bratrské pasivity tváří v tvář bitvě na Bílé hoře nemá v sobě nic, co by nás zvlášť páliło. Před Ondřejem a drakem je třeba poctivě varovat – kdykoliv, v jakékoliv úpravě byl uveden, nikdy se to nepovedlo. Příčina je asi prostá: prodanou selhal Dykův smysl pro rozměr. Napsal tři akty místo jednoho, a to je vždycky neštěstí. Revoluční triologie je rovněž problém, zase jiný. Jsou to tři aktové hry spojené v jeden celek tématem francouzské revoluce. I když zejména první (Ranní ropucha), ale i třetí (Poražení) jsou skutečně duchaplné dramatické etudy, celkový smysl nějak uniká, bylo by těžké najít důvod, proč právě takto dnes zpodobovat francouzskou revoluci.

Zbývá Velký Mág – a to je text, s kterým by dnešní divadlo mohlo něco dělat. Symbolická hra o krizi, kterou prožívá mladý člověk ve chvíli, kdy jeho ideální představy o světě narazí na naprosto neideální skutečnost, má charakter faustidů. Je to demonstrace rafinovaných léček a nástrah, které čistotě lidského charakteru kladou do cesty především peníze. Aktuální smysl tedy zde není třeba nějak zvlášť doložit – je třeba jen najít vhodný klíč k scénickému rozžití Dykových myšlenek.

Největší a nejkrásnější Dykovu hru si nechávám na konec, Zmoudření dona Quijota. Je nepochopitelné, že o ní mladí divadelníci dnes nevědí. Dykův výklad Quijota totiž odpovídá přesně dnešnímu citění: Quijot – touha po volném a k člověku spravedlivém světě, po životě zasvěceném činům, protože v nich se člověk uskutečňuje a osvobozuje, a je tak veliký, jak veliký je jejich cíl. A porážka „zmoudřením“, porážka od těch, kteří se vždy snaží přivést k rozumu každou touhu, sen, ideál, protože je jim nebezpečný, od těch, kteří úporně a bezohledně dokazují, že svět uplácáný z jejich hlíny je nejlepším z mnohých světů, že život má jen jednu, totiž jejich prázdnotu, hloupě důstojnou tvář a mimo ni už není nic, co by stálo za touhu, za oběť, za čin. Hra má neobvykle čistý a sevřený tvar a je velmi „divadelní“ – nejen že dává možnost, ale přímo vyžaduje, aby napětí, které cítíme pod lakonickými replikami, bylo zveřejněno bohatým a výrazným gestem a pohybem.

ALENA URBANOVÁ

ZMOUDŘENÍ DONA QUIJOTA

Všichni odcházejí; vstupuje Dulcinea, nemládlá už žena rysů snad půvabných, ale nyní tvrdých; úbor její je prostý, chování drsné venkovanky, ošlehané vichrem a opálené žářem slunce. Je to žena, která dovede být spíše matkou než milenkou. Hledí na Quijota tázavě a čekajíc slovo, které se nevyslovuje.

Dulcinea Pane!

Don Quijote (vášnivě) Paní mého srdce! (Jde k ní, jako k bráně ráje; stane náhle zaražen a v nejistotě; opakuje mechanicky) Paní mého srdce!

Dulcinea (hledí tázavě na něho)

Don Quijote Vy... Neznám vás... Vy nejste Dulcinea. Takovou vás neznám... Ne... Ne...

Dulcinea (přísně, hlasem, nedopouštějícím odporu) Jsem Dulcinea z Tobosy.

Don Quijote Ne, Dulcinea z Tobosy je tak krásná, že nikdo ve světě nemůže se jí rovnat. Překoná měsíc svou bledostí a slunce svou září; její slovo je jako rozkošná hudba a její krok je lehký jako plynutí oblak. Viděl jsem ji poprvé v den Svaté Trojice: setkali jsme se na rozcestí u Tří křížů.

Dulcinea Ano.

Don Quijote U Tří křížů, pravíte. Nikoli: nemůže tomu tak býti!

Dulcinea Jel jste tehdy na bělouši a pravil jste: Jak jste krásná! Není pravda, že jste řekl ta slova?

Don Quijote Jak můžete to vědět?

Dulcinea Usmála jsem se. Není pravda, že jsem se usmála?

Don Quijote Jak můžete to znát?

Dulcinea Jsem Dulcinea z Tobosy. Každý mi to dosvědčí. Říkali mi, že mne milujete a že jste churav; že já pouze mohu vás zachránit.

Nechci vzít si na svědomí vaší smrti. Jsem dobrá křesťanka. Zachráním vás.

Don Quijote Ne... Ne...

Dulcinea (rozmrzena už chováním Quijotovým, které si nedovede vysvětliti) Co chcete tedy? Co to znamená. Co chtěl magistr Samson Carrasco, který pro mne poslal? Proč nalhávat, co není pravda. Ví Bůh a Panna Marie, že nerozumím žertům. Je-li toto způsob jednání s počestným děvčetem –

Don Quijote Nechápu. Sancho!

Sancho (vstupuje nesměle) Vaše milost poručí!

Don Quijote Kdo je ta žena?

Sancho (změří letmo Dulcineu) Dulcinea z Tobosy, paní vašeho srdce. Zná ji dobře.

Dulcinea (k donu Quijotovi, vítězně a vyčítavě) Nuže, pane?

Sancho Je to Dulcinea, jako že tu stojím. Aldonza Laurenzo, dcera Laurenta Corchuela.

Don Quijote (mlčí strnule)

Sancho Není tak krásná, vaše milosti, jak se podobalo z dálky, konečně však vypadá k světu a má vše, čeho je třeba. Bylo by ovšem bývalo lépe nečekati u Tří křížů ono-

ho dne Svaté Trojice. Toulali jsme se světem; k ničemu to nebylo. Léta nepřidala jí kouzla. Buď si jak chceš, moudrý, stáří neujdeš. Z dnů jsou týdny, z měsíců roky. Má Teréza není také, čím bývala. Ale mlčím. Ať žije slepice, byť i tipec měla!

Don Quijote (snaží se vzchopiti se) Nevěřím. Nevěřím. (Klesá)

Sancho (podchycuje ho) Pane!

Dulcinea (uraženě k Samsonovi Carrascovi) Co to znamená? Tohleto si my dva vypořádáme mezi sebou. Proč jste pro mne vzkazoval?

(Pád Quijotův a výkřik Dulcinein přivábil ostatní na scénu)

Farář Co se stalo?

Neť Matko Boží? Co je mu? Tušila jsem to.

Hospodyně Věděla jsem to. (Měří výhružně Dulcineu) Nebohý pán!

Sancho Omdlel.

Samson Carrasco (mne si ruce) Vše se daří, vše se znamenitě daří. Bude zdravý a čilý co nevidět.

Farář (rozšafně) Doufajme, milý synu.

Neť (zviklaná ve víře) Jak je mdlý, magistře. Bojím se.

Samson Carrasco Nebojte se. Ručím za něho. Byl to můj plán.

Dulcinea (přistoupí k němu) Pěkný plán! S vámi si promluví ještě slůvko. Tropíte si ze mne šašky, pane. Proč? Jakým právem? Jsem počestná dívka a kdo by tvrdil opak, tomu vytnu jednu, že se mu v očích zablyskne. Chcete snad říci?

Samson Carrasco Nikoli, nikoli. Vše se vysvětlí; pouze trpělivosti třeba!

Dulcinea Sliby, chyby. Nešla jsem zbůhdarma z Tobosy sem v čase, kdy je každé ruky na poli zapotřebí.

Samson Carrasco Dostane se vám určitě náhrady.

Dulcinea (klidně) A co ta historie se zamilováním a nemocí? Byl to žert?

Samson Carrasco Dostane se vám určitě náhrady, skvělé náhrady.

Dulcinea (klidně) Nebohý pán. Co je mu vlastně? Zdá se, že mu přeskočilo. Je ho škoda.

Farář Bylo by třeba lékaře.

Samson Carrasco (který se skláněl nad ním, naslouchaje) Ne, není třeba lékaře.

Neť Přichází k sobě.

Hospodyně Dám zítra na mši za jeho uzdravení, velebný pane.

Dulcinea Je mi ho líto.

Don Quijote (otevírá oči) Byla to slabost. Ničeho není třeba. (Vzchopí se násilně, k Samsonu Carrascovi) Vy, pane. (K Dulcineji) Vy paní... Přístupně přece blíže. Jsem slab. Jsem velmi slab. A vy jste Dulcinea.

Sancho Aldonza Lorenzo, dcera Laurenta Corchuela.

Don Quijote (přísně) Mlč; tvá slova znějí tak ošklivě. (Těžce se obrátí k Dulcineji, hlasem, který se lehce chvěje) Jste Dulcinea... moje Dulcinea. Představoval jsem si všechno jinak.

Dulcinea Viděli jsme se tak dávno, pane.

Don Quijote Na rozcestí u Tří křížů, v den Svaté Trojice.

Jaký to byl den! Ano, představoval jsem si všechno jinak.

Samson Carrasco Tím lépe, vidíte-li nyní jasně.

Don Quijote Ano, vidím jasně, díky vám, magistře. Vidím své bláznovství a hůře, svou moudrost. Jaký to bláznínek jsem přece byl. Smějte se mi, Dulcineo. Smějte se, magistře Carrasco, směj se, moudrý Sancho. Celý svět at se mi směje! Není nic velikého, že, magistře? Není nic krásného, že Sancho! Ale je možné sedět na verandě a divati se do večera. Pomalu, po špičkách přichází smrt. A my zatím hledíme jasně a střílivě do kraje. Neexistuje Dulcinea, o níž jsme snili. Ale existují nějaké Aldonzy, dcery Laurenta Corchuela, který beze všech pochyb je řádný muž.

Sancho Přišel jste pozdě, pane. Pouze víno se lepší časem.

Samson Carrasco Nyní byla by na místě hudba, aby dovršila příznivý účín. Hudba je znamenitá pro utišení mysli. Složil jsem jistou melodii a text...

Sancho (k Dulcineji) Paní, promluvte k němu několik dobrých slov; vidíte, že je chorý.

Don Quijote Oh, není třeba hudby; není třeba dobrých slov. Dobrá slova bolí více zlých. Ničeho mi není třeba. Jsem zdravý. Byl jsem šílený, magistře Carrasco, není-li pravda? Útočil jsem na větrné mlýny, potýkal jsem se se stádem. Bylo to směšné. Smějte se přece! Přese vše bylo to však nepatrné bláznovství; ale Dulcinea... smějte se všichni, smějte se tak, jak jenom možno se smáti. Nejkrásnější, nejušlechtilejší, nejčistší. Není to k smíchu? A ona noc u Tobosy, noc plná snů a touhy, polibek Dulcinein, její slib — to vše byl nějaký klam, spaní s otevřenými očima. Vždyť se tak nemiluje vůbec, jak jsem miloval. Nemiluje se vůbec, jsme-li rozumní. Není-li pravda, Dulcineo, sladká paní, křesťanko, ochotná mě zachránit.

Dulcinea (uraženě) Nerozumím vám. Nevím nic o noci u Tobosy.

Don Quijote Privil jsem vám, že všechno bylo pouhý klam a kouzla. Přešlo to; jsem zdravý, Magister Carrasco ukázal svůj důvtip. Vykonala jste jeho úlohu; třeba dílo magistrovo korunovati. Je zde ctihodný pan farář, který může požehnat našemu sňatku. Obstaráte, doufám, dobře kuchyni a domácnost!

Dulcinea (s pohledem na hospodyně, jež je zdrcena neméně než neť) Co se toho týká, mohu se každé postaviti.

Don Quijote Věřím, všechno věřím. Nuže, ztratili jsme čas, ale ne všechen. Zachraňme aspoň, co zbývá. Paní mého srdce, paní, pro niž jsem provedl tolik pošetilostí, paní mých snů a nyní mé skutečnosti, Dulcineo bláznivého dona Quijota, nabízím vám ruku —

Neť To přesahuje meze, magistře.

Hospodyně Toho nepřipustíte, pane faráři. Ani vteřinu bych tu nezůstala.

Dulcinea (k donu Quijotovi, zmatena slovy, které nechápe) Tropíte si žerty?

Don Quijote Ne.

Dulcinea (Sanchovi) Mluví vážně?

Sancho Snad.

Dulcinea (podává Quijotovi ruku, kterou tento líbá)

as83

AMATÉRSKÁ SCÉNA, ročník 20
(Ochotnické divadlo, ročník XXX)

Měsíčník pro otázky amatérského divadla a uměleckého přednesu. Vydává ministerstvo kultury ČSR v nakladatelství a vydavatelství Panorama 120 72 Praha 2, Hájkova 1. Vedoucí redaktor Ladislav Vilímec. Redakce Michaela Grimmová, Jaroslav Kabíček. Grafická úprava Nina Roháčová. Technická redakce Věra Suchánková. Redakční rada Ivan Bednář, Milan Cikánek, Jan Cisar (předseda), Jarmila Černíková, Zdeněk Hořínek, Karel Jiráček, Vladimír Just, Milan Kyška, Ladislav Lhota, Eva Machková, Viktor Oktábec, Jaroslav Šindelář, Vítězslava Šrámková. ADRESA REDAKCE: 100 00 Praha 10, Mrštíkova 23, telefon 781 48 23. Tiskne Tisk, knižní výroba, n. p. Brno, závod 5, provoz 53, Komenského nám. 1, 682 01 Vyškov 9284-83. Rozšiřuje PNS. Informace o předplatném podá a objednávky přijímá každá administrace PNS, pošta, doručovatel a PNS — ŮED Praha, Ostrava a Brno, tř. Obránců míru 2. Objednávky ze zahraničí vyřizuje PNS — ústřední expedice a dovoz tisku Praha, závod 01, administrace vývozu tisku, Kačkova 19, 160 00 Praha 6. Cena jednotlivého výtisku 4 Kčs. Roční předplatné 48 Kčs. Číslo 6/1983 redakčně uzavřeno v červnu 1983.

© Panorama, Praha 1983

46 027

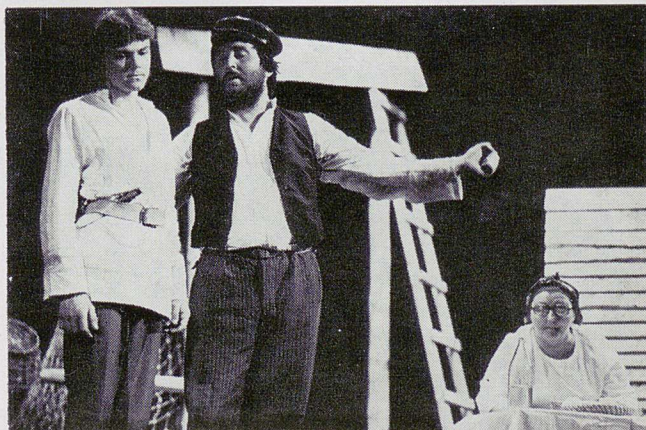

VESNICKÉ SOUBORY

Představujeme vám tentokrát dva ze Severočeského kraje. DS Černěves JZD Polabský chmelař nastudoval Křišťálovou noc Františka Hrubína, DS OB Mašřov hru současného litevského dramatika Kazyse Saji Býk Klemens. Oba soubory uvedly svá nastudování na VII. Frýdlantských divadelních hrách.

FOTO PAVEL ŠÍMA

Nahoře — Kazys Saja: Býk Klemens v podání DS OB Mašřov. Vpravo a vlevo dole F. Hrubín: Křišťálová noc v podání DS Černěves JZD Polabský chmelař. Vpravo dole — K. Saja: Býk Klemens

sedm je šťastné číslo

Ano, krok. Krok výrazný a slibující, do svěbytného dětského pohádkového světa. Napřed trochu statistiky. V Praze v současné době hraje pro děti 13 amatérských souborů, z toho 8 souborů se věnuje výhradně inscenacím pro děti.

Fakt zajímavý, ale ne až tak výrazný, neboť pro pražského amatéra je divadlo pro děti velice vhodný dramaturgický titul. Poptávka po pořadech pro děti je dosud stále větší než nabídka. To v Praze každý velice dobře ví. Tlak profesionální nabídky je v tomto případě daleko slabší.

Počet však není vše. V Praze určitě. Zajímavější je skutečnost, že všechny soubory věnující se dětské dramatice připravují své inscenace se stejnou vážností jako divadlo určené dospělým. To je již zajímavější zjištění: nebývá zrovna běžné v praxi např. profesionálního oblastního divadla.

Ale ani tím není zachyceno vše, co se na letošní X. přehlídce odehrálo a čím je letošní pražský „krok“ slibující. Neboť všechna divadla, která se přehlídky zúčastnila, se vydala na cestu hledání dnešního, současného divadla, hledání divadelní metafory, obrazu. Hledání vzrušujícího divadla, při zachování specifiky dětského vnímání světa. A zároveň hledání — skrze pohádku — základních životních hodnot, hodnot dnešních i tradičních.

Praha tedy má naději, nezapomene-li na svoje letošní nadýchnutí. Má možnost postavit dětskou dramaturgii na vlastní — divadelní — nohy. O této možnosti ví všech sedm souborů zúčastněných na letošní přehlídce: Iris, Máj, Divadlo bez názvu, Divadlo Zavádilka, Esence, Divnezdadlo, Doprapo. (ap)

FOTO DOSTÁL

*Vlevo a vpravo
nahore soubor
Esence Praha —
H. Ch. Andersen,
J. Fried:
Pohádka
o vojákovi*

Vlevo a dole soubor Doprapo Praha — A. Pernica, T. Masák: Pohádka pro dva pláště

